

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Pozvek

**Političnomarketinški pristop k spodbujanju volilne udeležbe na primeru volitev v
Evropski parlament v RS**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Pozvek

Mentorica: doc. dr. Tanja Kamin

**Političnomarketinški pristop k spodbujanju volilne udeležbe na primeru volitev v
Evropski parlament v RS**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Hvala!
FDV za korenine in krila
dr. Kaminovi za vodstvo
bližnjim za pogum

Političnomarketinški pristop k spodbujanju volilne udeležbe na primeru volitev v Evropski parlament v RS

Trend upadajoče volilne udeležbe se kaže v večini demokracij, vendar pa je problematika nizke volilne udeležbe Slovencev na volitvah v Evropski parlament še posebej izrazita, saj je konsistentno ena od najnižjih v Evropski uniji in konsistentno nižja od udeležbe na drugih volitvah v Sloveniji. Pričujoča diplomska naloga izpostavlja potencial političnega marketinga za naslovitev omenjenega problema in se v okviru tega pristopa ukvarja z vprašanjem, kakšni so razlogi za neudeležbo volitev v Evropski parlament med volilci, ki se dokaj redno udeležujejo nacionalnih in lokalnih volitev, ne pa tudi evropskih. Te izpostavi kot ciljno skupino, saj ima največ potenciala spremeniti svoje volilno vedenje v odnosu do Evropskega parlamenta. Na podlagi pregleda literature in empirične raziskave z metodo fokusnih skupin ugotavlja, da sta najbolj izpostavljena razloga slaba informiranost o konkretnem delovanju Evropskega parlamenta in posledična percepcija te institucije kot manj pomembne. Kot rešitev izpostavlja posredovanje bistvenih informacij ciljni skupini v primernem formatu in od kredibilnega vira.

Ključne besede: politični marketing, volilna udeležba, Evropski parlament, Evropska unija.

Political Marketing Approach to Increasing Voter Turnout: The Case of the European Parliament Election in Slovenia

The trend of decreasing voter turnout is evident in most democracies, however the problem of low voter turnout among Slovenians in the European Parliament election is particularly distinct, as it is consistently one of the lowest in the European Union as well as consistently lower than the turnout in other elections in Slovenia. The present diploma thesis exposes the potential of political marketing for addressing this problem and, within the framework of this approach, deals with the question of what the reasons are for abstention in the European Parliament election among the voters who usually vote in national and local elections, but not in European. The latter are identified as a target group as they have the biggest potential to change their voting behaviour in relation to the European Parliament. The thesis finds, based on literature review and an empirical study by the method of focus groups, that the most prevalent reasons are the lack of political knowledge about the actual functioning of the European Parliament and the consecutive perception of this institution as less important. As a solution, it suggests delivering essential information in an adequate format and from a credible source to the target group.

Keywords: political marketing, voter turnout, European Parliament, European Union.

KAZALO

1	OPREDELITEV PROBLEMA.....	6
2	POMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE.....	8
3	PREGLED LITERATURE.....	10
3.1	DEJAVNIKI POLITIČNE PARTICIPACIJE.....	10
3.1.1	INSTITUCIONALNI DEJAVNIKI.....	10
3.1.2	OSEBNI DEJAVNIKI.....	11
3.1.3	ORGANIZACIJSKI DEJAVNIKI.....	11
3.2	DEMOKRATIČNI DEFICIT KOT KOMUNIKACIJSKI DEFICIT.....	11
3.2.1	VLOGA MEDIJEV.....	13
3.2.2	VLOGA EVROPSKIH INSTITUCIJ.....	14
3.3	NEKATERI POMEMBNI DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA VOLILNO UDELEŽBO.....	15
3.3.1	INFORMIRANOST OZ. POLITIČNO ZNANJE.....	15
3.3.2	ODNOS DO EU.....	20
3.3.3	PERCEPCIJA EP.....	21
3.3.3.1	Zaupanje v EP.....	21
3.3.3.2	Percepcija vloge EP v EU.....	22
3.3.3.3	Percepcija vpliva EP na vsakdanje življenje volilca.....	22
3.3.3.4	Percepcija, ali EP deluje v skladu z vrednotami in željami volilcev.....	23
4	EMPIRIČNA RAZISKAVA.....	24
4.1	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	24
4.2	OPIS METODOLOGIJE.....	24
4.3	ANALIZA FOKUSNIH SKUPIN.....	25
4.3.1	Analiza prve fokusne skupine.....	26
4.3.2	Analiza druge fokusne skupine.....	30
5	SKLEP.....	32
6	LITERATURA.....	34
	PRILOGE.....	39
	Priloga A: Transkript prve fokusne skupine.....	39
	Priloga B: Transkript druge fokusne skupine.....	49
	Priloga C: Vprašalnik, uporabljen pri izvedbi fokusnih skupin.....	52
	Priloga D: Kodirni seznam za prvo fokusno skupino.....	53
	Priloga E: Kodirni seznam za drugo fokusno skupino.....	54

1 OPREDELITEV PROBLEMA

V pričujoči diplomski nalogi bom kot problem predpostavila zdaj že tradicionalno nizko volilno udeležbo na volitvah v Evropski parlament (EP) v Republiki Sloveniji (RS). Ta je na treh zaporednih volitvah, kolikor smo jih imeli od vstopa v Evropsko unijo (EU) leta 2004, znašala 28,35 % (2004), 28,37 % (2009) in 24,55 % (2014) (Državna volilna komisija 2014), kar je krepko pod povprečjem EU, ki je v istih letih znašalo 45,47 %, 42,97 % in 42,61 % (Evropski parlament 2014b). Slovenija je bila tako konsistentno ena od držav z najnižjo stopnjo volilne udeležbe v EU (Evropski parlament 2014a). Pri tem se je zadnjih volitev udeležila manj kot četrtina volilnih upravičencev, kar je najnižji delež v zgodovini vseh volitev v samostojni Sloveniji (The Slovenia Times 2014).

Nizka volilna udeležba in trend upadanja le-te vsekakor nista zgolj slovenska fenomena. Upad politične participacije v vseh oblikah, najbolj vidno pa volilne udeležbe, je opazen v večini demokratičnih sistemov. Volilna udeležba je še posebej slaba na t. i. drugorazrednih volitvah (tj. vmesnih, regionalnih, lokalnih in nadsloveskih volitvah), na katerih se ne odloča, kdo bo nadzoroval državno izvršilno oblast (Lijphart 1997, 524–532). Vendar pa se bom v diplomski nalogi osredotočila na specifično problematiko udeležbe Slovencev na volitvah v Evropski parlament, ki je posebej izrazita, saj je 1. konsistentno ena od najnižjih v EU in 2. konsistentno nižja od udeležbe na drugih volitvah v RS. Kot ugotavljata Reif in Schmitt (1980) v svoji teoriji o drugorazredni naravi evropskih volitev, se volilci na teh volitvah obnašajo drugače kot na nacionalnih. Nižja udeležba evropskih volitev torej verjetno ni naključje in razlogi za to so po vsej verjetnosti specifični.

Iz tega razloga se bom osredotočila le na del prebivalstva, ki se (dokaj) redno udeležuje nacionalnih in lokalnih volitev, ne pa tudi evropskih. Tako bom lažje identificirala dejavnike, ki so bistveni za ta specifičen primer. Generalni direktorat za komuniciranje Evropske komisije glede na raziskavo Flash Eurobarometer 162 (2004) ocenjuje, da je takih volilcev na ravni EU 31 %. Ista raziskava nadalje ugotavlja, da je od tistih, ki se evropskih volitev niso udeležili, kar 57 % takih, ki so volili na zadnjih splošnih volitvah v svoji državi. To zagotovo ni zanemarljivo število in predstavlja potencial za vsaj delno rešitev problema, saj gre za politično relativno angažirane ljudi z obstoječimi volilskimi izkušnjami. Njihova udeležba na evropskih volitvah torej ni utopija, ostaja pa vprašanje, kaj bi jih k njej spodbudilo.

Več kot polovica predpisov, ki so za nas pomembni, je sprejetih v institucijah EU (Böhm in drugi 2007, 15), EP pa kot edina neposredno voljena institucija EU v tem sistemu igra nadvse pomembno vlogo. Ima zakonodajno, nadzorno in proračunsko funkcijo (Evropska unija 2014). Pri zakonodaji ima na večini področij (z izjemo kmetijske in davčne politike) pravico do soodločanja. Predloge Evropske komisije lahko spreminja, dopolnjuje ali celo zavrne (Böhm in drugi 2007, 15). Pri treh četrtinah vseh odločitev EU EP in Svet EU skupno in enakopravno odločata o predlogih za nove predpise, ki jih pripravlja Evropska komisija (Böhm in drugi 2007, 24). Parlament lahko tudi sam prevzame pobudo za nove evropske predpise in Komisiji predlaga, da pripravi osnutek novega pravnega reda (prav tam). Poleg tega EP izpolnjuje tudi nalogo nadzornega organa – nadzoruje proračun EU, delo Evropske komisije in nekatera druga pomembnejša telesa (Böhm in drugi 2007, 29). V pravu EU je tako zaznati precejšen vpliv poslancev EP (Böhm in drugi 2007, 24).

EP ima tako izjemno pomembne funkcije, s tem pa neposreden vpliv na naša življenja, zato je zagotovo koristno za slovensko družbo, da se volilci angažirajo pri izbiranju svojih predstavnikov in izberejo tiste, ki bodo delovali v njihovem interesu. To še posebej velja v tem primeru, ko zmagovalec volitev ni le eden in imajo različno misleči, torej tudi tisti, ki niso na strani večine, možnost izvoliti svojega predstavnika. Drugi pomemben argument za to, da je zaželeno, da se problem tradicionalno nizke udeležbe na volitvah za evropske poslance v RS reši, pa je, da je volilna pravica navsezadnje najbolj temeljna demokratična pravica in »demokracija kot oblika vladavine temelji na predpostavki, da so državljani dejavni v politični participaciji, informirani in angažirani v politični dejavnosti« (Delli Carpini in Keeter v Novak 2014, 73). Neudeležba kateregakoli posameznika na volitvah je izguba za demokracijo (Lees-Marshment 2009, 82). Množična participacija pa tudi poveča legitimnost oblasti in ji podeli večjo oblast za delovanje v javnem interesu (Delli Carpini in Keeter 1996, 219). Prav tako Lijphart (1997, 524) opozarja, da je »nizka volilna udeležba resen demokratični problem«, saj neenaka participacija pomeni neenak vpliv različnih družbenih skupin na politični proces. Z nalogo se pridružujem tistim razpravljalcem, ki trdijo, da lahko prenos marketinških principov in tehnik v politično sfero pripomore k reševanju problema nizke volilne udeležbe.

2 POMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE

Ideja, da se marketing nanaša zgolj na profitne organizacije, je že dolgo časa zastarela. Koncept marketinga je koristen za vse organizacije, saj je funkcija, ki ohranja stalen stik z deležniki organizacije, identificira njihove potrebe, razvija produkte, ki te potrebe zadovoljujejo in oblikuje komunikacijo, s katero izraža namen organizacije (Kotler in Levy 1969, 15). Samo bistvo marketinškega koncepta je menjava, kar pomeni, da si posamezniki ali skupine z namenom zadovoljevanja svojih potreb med seboj izmenjajo stvari, ki imajo neko vrednost, pri čemer pa tu ne gre zgolj za izdelke, storitve ali denar, temveč tudi za druge vire vrednosti, kot so čas, energija in čustva, rezultat te menjave pa mora biti obojestranska korist (Kotler v Jančič 1999, 38). Družbeno menjavo lahko najdemo prav v vseh sferah družbenega življenja (Jančič 1999, 18), posamezniki namreč s pomočjo procesov medsebojnih interakcij in menjav ustvarjajo družbeni sistem (Jančič 1999, 17). Rečemo torej lahko, da so meje marketinga zelo široke oz. da je marketing univerzalen in da celotna družba pravzaprav pretežno deluje na marketinški način. Tudi v politični sferi gre pravzaprav za marketinški proces, saj si različni politični akterji izmenjujejo nematerialne vire vrednosti s ciljem zadovoljitve svojih potreb, najbolj osnovno v obliki menjave glasov za zastopanje interesov.

Politični marketing je v osnovi aplikacija marketinških konceptov na politično znanost in prakso (Marland in drugi 2012, 4), verjetno za tematiko tega diplomskega dela najprimernejša podrobnejša definicija političnega marketinga pa je: »Politični marketing želi vzpostaviti, vzdrževati in izboljševati dolgoročne politične odnose v korist družbe, tako da so cilji posameznih političnih akterjev in organizacij doseženi. To se stori z vzajemno menjavo in izpolnitvijo obljub« (Henneberg 2002, 103). Čeprav se politični marketing primarno ukvarja s trženjem političnih strank in kandidatov, so njegove meje širše. V primeru tega diplomskega dela gre torej za trženje same udeležbe na volitvah, ki posledično vodi v reprezentacijo interesov, volilcem, ki se v preteklosti niso udeleževali volitev v EP.

Če želijo politične organizacije doseči svoje cilje, morajo biti tržno usmerjene (Lees-Marshment 2009, 41). Obravnavani primer najbolj ustreza modelu t. i. prodajno usmerjene stranke oz. organizacije, kjer se trži obstoječ in nespremenljiv politični produkt, organizacija pa uporabi marketing, da identificira ciljno skupino in oblikuje učinkovito komunikacijo, ki bo volilce prepričala v »uporabo« tega »produkta« (Lees-Marshment 2009, 43-6). Ker dandanes še vedno živimo v sistemu reprezentativne demokracije, lahko udeležbo na volitvah

kot najbolj razširjeno obliko politične participacije smatramo kot politični produkt. Organizacija, katere cilj je povečati volilno udeležbo (predpostavimo, da je v tem primeru to EU kot celota), bo torej ta cilj dosegla s komuniciranjem določeni skupini volilcev, da je to v njihovem interesu, za doseg tega pa potrebuje relevantne informacije. Vsaka marketinška strategija mora, da bi bila ustrezna in učinkovita, biti zasnovana na podlagi tržne raziskave, ki nudi pomemben vpogled v želje, potrebe, mnenje, motive in vedenje ciljne skupine. Na ta način lahko med drugim identificiramo potencialne segmente oz. ciljne skupine in dobimo informacije o primernih komunikacijskih strategijah.

S tem diplomskim delom si bom prizadevala prispevati delček k razumevanju volilnega vedenja Slovencev v odnosu do EU. Ukvarjala se bom z raziskovalnim vprašanjem: **Kakšni so razlogi za neudeležbo volitev v Evropski parlament v RS med siceršnjimi rednimi volilci?**

S pregledom obstoječe literature sem namreč ugotovila, da se kljub temu, da raziskave volilnega vedenja Slovencev seveda obstajajo, te vedno osredotočajo na splošno populacijo ter ugotavljajo splošno apatičnost in pomanjkanje zanimanja v odnosu do politike, kar je izjemno kompleksen družbeni problem, s katerim se ukvarja ogromno posameznikov in institucij, pa vendar ne kaže znakov izboljšanja. Če si zastavimo manjši, pa zato verjetno bolj dosegljiv cilj – povečati volilno udeležbo na volitvah v EP v RS med tistimi, ki se sicer udeležujejo nacionalnih volitev, evropskih pa ne, in se, kot marketing veleva, osredotočimo na konkretno določeno skupino ljudi, lahko vsaj deloma rešimo problem. To diplomsko delo torej predstavlja poskus doprinesti k razumevanju specifičnosti evropskih volitev in razlogov za neudeležbo na le-teh.

3 PREGLED LITERATURE

3.1 DEJAVNIKI POLITIČNE PARTICIPACIJE

Volilna udeležba je odvisna od številnih dejavnikov, vključno s pomembnostjo predmeta, privlačnostjo strank in kandidatov ter seveda politično kulturo (Lijphart 1997, 534). Udeležba volitev je seveda le ena, čeprav najbolj razširjena, oblika politične participacije. V to kategorijo sodijo še dejavnosti, kot so delovanje v stranki, pomoč pri kampanji in sama kandidatura za političnega predstavnika, pa tudi dejavnosti, popolnoma nepovezane z volitvami, kot so kontaktiranje političnih predstavnikov na oblasti in delovanje v organizacijah civilne družbe, interesnih skupinah itd. (Crewe 1981, 216; Norris 1999, 6). Za mnoge ljudi pa udeležba volitev vseeno predstavlja edini način izražanja politične volje (Norris 1999,6).

V razlagah politične participacije lahko identificiramo tri glavne skupine dejavnikov: institucionalni, osebni in organizacijski.

3.1.1 INSTITUCIONALNI DEJAVNIKI

Institucionalni dejavniki med drugim vključujejo: obseg političnih pravic in državljskih svoboščin, tip volilnega sistema, infrastrukturo registracije in glasovanja, razširjenost volilne pravice, pogostost, nivo in čas volitev ter tekmovalnost politike (Crewe v Norris 1999, 3; Lijphart 1997). Preprosta pravila za registracijo volilcev, proporcionalna zastopanost, redke volitve, volitve ob koncu tedna, izvajanje manj pomembnih volitev sočasno z najbolj pomembnimi državnimi volitvami in seveda obvezne volitve so nekateri institucionalni mehanizmi, ki dokazano maksimirajo udeležbo (Lijphart 1997). Prav institucionalni dejavniki so glede na nekatere raziskave tisti, ki lahko najboljše razložijo variacije v volilnih udeležbah različnih demokratičnih sistemov (Jackman in Miller 1995).

Institucionalni dejavniki torej za tematiko, ki jo obravnavam, niso relevantni, saj razložijo različne volilne udeležbe v različnih državah članicah EU, ne razložijo pa, zakaj je udeležba na volitvah v EP konsistentno nižja od drugih volitev v RS, saj ob vseh volitvah ostajajo enaki (če seveda ne pride do spremembe volilne zakonodaje, kar pa se ne zgodi pogosto).

3.1.2 OSEBNI DEJAVNIKI

Med osebnimi dejavniki, ki vplivajo na politično participacijo, najdemo na eni strani sociodemografske značilnosti posameznika, kot so starost, izobrazba, socioekonomski status, pa tudi razpoložljiv čas, na drugi strani pa motivacijske dejavnike, kot so občutek učinkovitosti, zanimanje za politiko, identifikacija s stranko idr. (Norris 1999, 3).

V nadaljevanju se bom ukvarjala predvsem s slednjimi, tj. z motivacijskimi dejavniki, saj sociodemografskih lastnosti posameznika kot zunanji akter seveda ne moremo spreminjati in jih torej politični marketing ne naslavlja.

3.1.3 ORGANIZACIJSKI DEJAVNIKI

Organizacijski dejavniki se nanašajo na družbene skupine, ki vplivajo na politično participacijo posameznika, npr. same politične stranke in politični kandidati, pa tudi prijatelji, družina, sodelavci, verske organizacije in druga družbena omrežja, katerih del smo (Norris 1999, 4). V to kategorijo uvrščamo tudi medije (Rosenstone in Hansen v Norris 1999, 4) in politično komuniciranje nasploh (Norris 1999, 4). Prav organizacijski dejavniki bodo osrednji del tega diplomskega dela.

3.2 DEMOKRATIČNI DEFICIT KOT KOMUNIKACIJSKI DEFICIT

Problem, na katerega v razpravah o demokratičnem procesu v EU opozarjajo številni avtorji, je demokratični deficit. To v osnovi pomeni, da pri oblikovanju odločitev ne sodelujejo vsi tisti, ki jih te odločitve zadevajo (Habermas 2003, 90), na primeru EU pa konkretno predstavlja slabo povezavo med evropsko oblastjo in njenimi državljani, ki se odraža tudi v slabi angažiranosti Evropejcev, med drugim v obliki nizke volilne udeležbe, ter posledično pomanjkanje legitimnosti institucij EU.

Eden izmed pomembnejših vidikov tega deficita je neobstoj evropske javne sfere (Pausch 2011, 2). Klasična definicija pojma javne sfere je »prostor med oblastjo in družbo, v katerem posamezniki izvajajo formalni in neformalni nadzor nad državo«, pri čemer formalni nadzor poteka prek volitev in neformalni nadzor prek pritiska javnega mnenja (Curran v Nitoiu 2013,

30). Habermas (v Nitoiu 2013, 30) je konkretno evropsko javno sfero definiral kot »politično sfero, ki državljanom omogoča oblikovati stališča ob istem času o istih zadevah iste pomembnosti«, Schlesinger (v de Vreese 2006, 478) pa jo je še bolj ozko definiral kot skupno javno razpravo prek skupne evropske medijske agende. Številni avtorji se strinjajo, da EU v odnosu do svojih državljanov te javne sfere nima, torej nima institucionalnih struktur in demokratičnih procesov, ki bi omogočali javno debato in oblikovanje javnega mnenja na evropski ravni.

Razlogov za neobstoj evropske javne sfere naj bi bilo več, med drugim različni nacionalni jeziki znotraj EU in pomanjkanje panevropskih medijev, skupne evropske medijske tradicije oz. enotnega medijskega sistema (Pausch 2011, 11). Pomembni oviri z vidika medijev sta tudi splošno pomanjkanje zanimanja državljanov za teme v povezavi z EU in pa kompleksnost informacij v birokratskem žargonu, ki jih evropske institucije posredujejo medijem, katerih za zadeve EU zadolženi novinarji so pogosto preslabo usposobljeni tuji dopisniki (Statham 2010; Balčytienė in Vinciūnienė 2010).

Kljub omenjenim oviram pa številni akademiki vseeno prepoznavajo potencial za oblikovanje evropske javne sfere v t. i. evropeizaciji nacionalnih javnih sfer. Nekateri pisci to evropeizacijo vidijo v sočasnem medijskem poročanju o isti evropski zadevi v različnih državah članicah s skupnimi referenčnimi točkami, v katerih se državljanji med seboj prepoznajo kot »legitimni udeleženci skupnega diskurza, ki uokviri določene zadeve kot skupne evropske probleme« (Risse in Van de Steeg 2003, 21). Manj optimistični avtorji evropeizacijo nacionalnih javnih sfer vidijo preprosto v povečanju števila novic o evropskih zadevah v nacionalnih medijih na podlagi istih virov, vključujoč tako vire EU in vire iz drugih držav članic (de Vreese 2006, 479), in v obravnavi teh novic z evropske, ne nacionalne perspektive (Pausch 2011, 11).

Razvoj transnacionalnega komunikacijskega prostora, torej koherentne in enotne evropske javne sfere, bi državljanom EU omogočal javno debato in posredovanje svojih mnenj, želja, zahtev itd. odločevalcem, ti pa bi na drugi strani delovali bolj transparentno, imeli bi večjo odgovornost pred volilci ter tudi možnost razložiti in argumentirati svoja dejanja in politike (Nitoiu 2013, 26). Na ta način bi imele institucije EU več legitimnosti.

Lahko bi torej dejali, da je manko legitimnosti EU predvsem komunikacijski manko (Meyer 1999; Anderson in McLeod 2004). V skladu s tem pogledom je torej glavna pomanjkljivost demokratičnega procesa v EU in razlog za splošno pomanjkanje zanimanja za evropske zadeve ta, da evropski oblasti v obliki institucij EU ni uspelo vzpostaviti povezave med njimi in državljani ter izoblikovati evropske identitete pri slednjih (Anderson 2004). Za ta proces sta odgovorna dva akterja – mediji na eni strani in institucije EU na drugi (v primeru te diplomske naloge še posebej EP).

3.2.1 VLOGA MEDIJEV

Politična komunikacija se v zahodnih demokracijah odvija predvsem prek medijev. V kompleksnem političnem okolju, kjer kroži ogromno informacij, so oni tisti, ki izbirajo in interpretirajo bistvene. Posredovanje informacij je ključen del nastanka politične debate in oblikovanja mnenja državljanov ter torej demokratičnega procesa nasploh (Meyer 1999, 621). Dandanes lahko celo govorimo o tem, da so politike rezultat sodelovanja in konfliktov medijev, politikov in drugih političnih akterjev. Mediji imajo torej nadvse pomembno vlogo in so politična institucija sama po sebi (Barbaros 2014). Poleg tega je povezava med medijskim poročanjem in politično participacijo, predvsem v obliki udeležbe volitev, dokazana (Corrigall-Brown in Wilkes 2014, 408). Zaradi informacij, ki jih dobimo prek medijev, smo bolj seznanjeni s političnimi zadevami, bolj zainteresirani in posledično politično angažirani (Norris 1999, 8).

Tudi znotraj konteksta EU imajo prav mediji moč izoblikovati skupen evropski referenčni okvir in evropsko identiteto, s tem pa pripomoči k preseganju demokratičnega deficita (de Vreese in drugi 2006, 478). Raziskave so potrdile, da obstaja gotova povezava med medijskim poročanjem in splošno percepcijo legitimnosti EU, podporo EU in navsezadnje tudi volilno udeležbo (de Vreese in drugi 2006, 479), saj večina državljanov EU doživlja politiko primarno skozi medije. To je še posebej izrazito pri drugorazrednih volitvah, kot so volitve v EP (Bennett in Entman v de Vreese in drugi 2006, 478).

Za politično participacijo v povezavi z EU so pomembni predvsem trije vidiki medijskega poročanja: vidnost EU v medijih (tj. količina poročanja o EU), evropska narava poročanja in ton poročanja (de Vreese in drugi 2006, 479). Vidnost EU v medijih je povezana z večjim poznavanjem EU (de Vreese in Boomgaarden v de Vreese in drugi 2006, 479), poleg tega pa

velja, da več kot se informacije o evropskih volitvah pojavljajo v medijih, večja je verjetnost, da se bodo državljani udeležili volitev v EP (Banducci in Semetko 2003).

Vendar so mediji v odnosu do tematik v povezavi z EU pogosto skeptični ali nezainteresirani, o njih pišejo le redko (Anderson in McLeod 2004; Meyer 1999). Poročanje o EU in njenih institucijah je ciklične narave, pojavi se le ob pomembnih dogodkih, kot so denimo nacionalni referendum o zadevah, povezanih z evropsko integracijo, uvedba skupne valute ali vrhovi EU (de Vreese in Semetko 2004; de Vreese in drugi 2001; Semetko in Valkenburg 2000). Izven teh in drugih pomembnejših dogodkov so novice o politiki EU marginalne in praktično odsotne z medijske agende (Peter in drugi 2003, 320). Poročanja o vsakodnevnih zadevah EU, ki enako pomembno vplivajo na naša življenja, je torej premalo, avtorji pa prepoznavajo tudi t. i. sistematično negativno pristranskost medijev v določenih evropskih zadevah, kot je npr. evro (Norris 1999, 27).

3.2.2 VLOGA EVROPSKIH INSTITUCIJ

V demokratičnih sistemih je informiranost državljanov o političnih odločitvah bistvena. Oblast bi zatorej morala delovati transparentno, obveščati javnost o zadevah, ki so v javnem interesu, in si aktivno prizadevati za dialog z mediji in civilno družbo.

V glavnih dokumentih EU o komunikaciji z javnostmi se kaže pripravljenost institucij vzpostaviti boljše odnose z organizacijami civilne družbe in z mediji (Bee in Bozzini 2010, 2). Predvsem Evropska komisija je pokazala zavezanost k izboljšanju dialoga s splošno javnostjo, saj tudi sama prepoznava, da je ta bistven za povečanje odprtosti in transparentnosti EU ter participacije državljanov (Michailidou 2010, 81). Vendar pa v praksi osrednjo vlogo pri komunikaciji z javnostmi pogosto prepušča nacionalnim oblastem, kar pa se ni izkazalo za učinkovito strategijo (Michailidou 2010, 81–2).

Tudi EP, ki je osrednjega pomena za problematiko, s katero se ukvarjam v tej diplomski nalogi, je neuspešen v komunikaciji z javnostmi. Anderson in McLeodova (2004) prepoznavata "komunikacijske probleme na vseh nivojih njegove politične in birokratske strukture" – od pomanjkljivo usposobljenih zaposlenih v organih, ki so zadolženi za komunikacijo z javnostmi, pomanjkanja koherentne medijske strategije, do premalo finančnih

sredstev vloženih v ta namen. Avtorja menita, da je slaba udeležba na evropskih volitvah logična posledica resnih pomanjkljivosti EP pri vzpostavljanju povezav z volilci.

3.3 NEKATERI POMEMBNI DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA VOLILNO UDELEŽBO

V skladu s pravkar razdelano teorijo o komunikacijskem deficitu EU, ki je po mnenju številnih avtorjev razlog za pomanjkanje zanimanja za evropske zadeve, se bom v raziskavi razlogov za konsistentno nizko volilno udeležbo na volitvah v EP osredotočila na dejavnike, ki so povezani z oz. posledica komunikacije. Če na to apliciram marketinški pristop, pomeni, da se bom ukvarjala predvsem s četrtem P-jem marketinškega spleta – *promotion*.

Na podlagi obstoječe literature in raziskav sem definirala nekaj najpomembnejših dejavnikov oz. kategorij le-teh, povezanih s komunikacijo, ki bi lahko bile tiste, ki vplivajo na volilno udeležbo Slovencev na evropskih volitvah. Kategorije teh dejavnikov pogosto nimajo ostrih meja in so med seboj povezane (npr. politično znanje je povezano s percepcijo vpliva EP na vsakdanje življenje volilcev). Vse so določene na podlagi raziskav splošne slovenske javnosti in nam ponujajo vpogled v to, kateri dejavniki so morda pomembni raziskovalni skupini te diplomske naloge, torej ljudem, ki se udeležujejo nacionalnih volitev, evropskih pa ne.

3.3.1 INFORMIRANOST OZ. POLITIČNO ZNANJE

Politično znanje je vzrok, pa tudi posledica, politične participacije (Delli Carpini in Keeter, 220). »Politično znanje (*political knowledge*) je obseg točnih informacij o politiki, ki so shranjene v dolgoročnem spominu« (Delli Carpini in Keeter 1996, 10). Ta definicija izpostavlja, da se politično znanje pomembno razlikuje od drugih konceptov, kot so odnosi, vrednote, prepričanja in mnenja. Prav tako poudarja, da gre v primeru političnega znanja za točne informacije in ne za kognicije, ki so napačne ali take, da jih ne moremo podvreči preverjanju točnosti (Delli Carpini in Keeter 1996, 10–11).

Politično znanje, ki ga potrebuje državljan za politično participacijo, lahko osvoji že povprečno kompetenten posameznik (Delli Carpini in Keeter 1993, 1186). Vključuje znanje o političnih sistemih in institucijah, nalogah oblasti, političnih akterjih in njihovih pristojnostih, trenutnih gospodarskih in družbenih okoliščinah ter o glavnih dnevnih zadevah in pozicijah

političnih voditeljev v odnosu do teh (Delli Carpini in Keeter 1996, 62–5). Več kot volilec ve o teh zadevah, bolj zmožen je političnega delovanja (Delli Carpini in Keeter 1996, 65).

Predpostavka demokracije je, da »odločanje javnosti temelji na dobro informiranem in prefinjenem političnem sklepanju« (Scheufele in drugi 2002, 427). Vendar pa raziskave kažejo, da je realnost povsem drugačna. Povprečen državljan je slabo informiran, ima pomanjkljivo znanje o političnih institucijah, javnih politikah, socioekonomskih okoliščinah in političnih akterjih (Delli Carpini 2000, 133), kar se skozi čas niti ne spreminja (Lupia in McCubbins v Novak 2014, 73).

Da lahko posameznik izboljša svoje znanje, mora biti izpostavljen novim informacijam preko nekega komunikacijskega medija, te informacije razumeti in shraniti v spomin (Zaller v Novak 2014, 76). Tu spet pridemo do nadvse pomembne vloge medijev in političnega komuniciranja. Luskin (1990) poleg tega izpostavlja tudi pomen motivacije za iskanje novih informacij. Po njegovem mnenju je politično znanje torej faktor treh dimenzij: (1) motivacije oz. pripravljenosti sprejeti novo znanje; (2) informacij, ki jim je posameznik izpostavljen; in (3) sposobnosti organizirati in ohraniti informacije.

Kot že rečeno, velja tudi, da so politično informirani državljani bolj politično aktivni (Novak 2014, 73). Obstaja korelacija med političnim znanjem, političnim vedenjem in politično participacijo (Mondak 1999; Grönlund in Milner 2006; Eveland in Hively 2009). Še posebej močna je korelacija med političnim znanjem in politično motivacijo, političnim zanimanjem, politično aktivnostjo in politično participacijo (Jennings 1996), vendar ni jasno, kaj vpliva na kaj, po vsej verjetnosti vse našete spremenljivke vplivajo druga na drugo (Novak 2014, 76). Če je torej politično znanje povezano s politično participacijo, morda prav tu tiči vzrok za konsistentno slabo volilno udeležbo na volitvah v EP.

Slovenski volilci so se v raziskavi Novakove (2014) izkazali za zmerno informirane. Politično znanje je v primeru te raziskave združevalo tako znanje o nacionalnih zadevah kot znanje o zadevah EU. Raziskovalka ga je izmerila po številu pravih odgovorov na sledeča drži/ne drži vprašanja:

1. Švica je članica EU.
2. EU ima 25 držav članic.

nacionalne politike. Če primerjamo le poznavanje zadev EU, se Slovenija uvršča v sam vrh EU in je kar tretja na lestvici, za Avstrijo in Luksemburgom (Novak 2014, 85).

Ljudje, ki imajo politično znanje z enega področja, imajo navadno tudi politično znanje z drugih področij (Delli Carpini in Keeter 1996). To pomeni, da so tisti, ki so informirani o zadevah nacionalne politike, informirani tudi o zadevah mednarodne politike, torej so t. i. generalisti (prav tam). Raziskava Novakove (2014) je na primeru Slovenije pokazala, da Slovenci pravzaprav bolje poznajo zadeve EU kot zadeve nacionalne politike. Avtorica to skuša pojasniti s časom raziskave, ki je potekala v istem času kot kampanja za evropske volitve. Obstaja namreč možnost, da so informacijski učinki volilne kampanje prispevali k boljšemu političnemu znanju o EU (Holbrook 2006). Lahko pa to tudi pojasnujemo z naborom vprašanj. Tista, povezana z EU, bi lahko ocenili kot dokaj splošna, kar pa seveda še ne pomeni, da Slovenci razumejo kompleksen odločevalski proces, ki se odvija na nivoju EU. Kot opozarjata Genova in Greenberg (v Novak 2014, 87), takšna vprašanja ne omogočajo vpogleda v t. i. globoko oz. strukturno znanje. Še posebej na podlagi te raziskave ne moremo ničesar zaključiti o poznavanju samega EP in njegovih pristojnosti, saj se je nanj nanašalo zgolj eno vprašanje, ki je bilo kot že rečeno precej splošno.

Tudi če analiziramo zgolj politično znanje o EU so boljše informirane družbene skupine podobne, kot ko gre za splošno politično znanje: moški, pripadniki srednjega, višjega srednjega in višjega socioekonomskega razreda, bolj izobraženi in bolj zainteresirani za politiko. Edina razlika se je pokazala v nepomembnosti spremljanja medijev na dnevni ravni, saj med tistimi, ki medije spremljajo vsak dan, in tistimi, ki jih ne, ni razlike v poznavanju evropskih zadev. To lahko razložimo s tem, da najverjetneje državljani pridobivajo znanje o zadevah EU tudi prek drugih kanalov (Novak 2014, 83). Na tej točki se postavlja vprašanje, ali gre tu preprosto za preferenco ljudi, dominantnost drugih kanalov (npr. šolskega sistema) ali za prej omenjeno pomanjkanje poročanja medijev o zadevah EU, zaradi katerega je možnost pridobivanja informacij o EU prek medijev močno omejena.

Druga raziskava, iz katere lahko dobimo občutek, koliko političnega znanja v povezavi z EU in EP imajo Slovenci, je Eurobarometer, ki ga redno izvaja Evropska komisija. V standardnem Eurobarometru št. 84, ki je bil izveden v novembru 2015, objavljen decembra isto leto in je bil v času nastajanja te diplomske naloge zadnji dostopen, so se Slovenci dokaj dobro izkazali.

Poznavanje EU je bilo izmerjeno s tremi drži/ne drži vprašanji:

1. EU ima trenutno 28 držav članic.
2. Poslance Evropskega parlamenta neposredno izvolijo državljani vsake posamezne države članice.
3. Švica je članica EU.

49 % Slovencev je pravilno odgovorilo na vsa tri vprašanja, medtem ko je bilo povprečje celotne EU 35 %. Na vprašanje o EP je pravilno odgovorilo 73 % Slovencev, napačno 14 %, 13 % pa jih je odgovorilo »ne vem«. Povprečje pravih odgovorov na to vprašanje na ravni EU je bilo 58 %. Zopet pa je potrebno opozoriti, da gre za dokaj splošna vprašanja in relativno visoko povprečje pravih odgovorov med Slovenci ne dokazuje, da je njihovo razumevanje delovanja EU, znotraj te EP in njenega vpliva na vsakdanje življenje zadostno.

Če slovenski volilci sami ocenjujejo svoje znanje, jih 61 % zatrjuje, da razumejo, kako deluje EU, 35 % pa pravi da ne. Na vprašanje »Na splošno, kaj menite, v kakšnem obsegu so ljudje v Sloveniji informirani o evropskih zadevah?« jih je 48 % ocenjuje za dobro informirane, skoraj popolnoma enak delež, 49 %, pa za slabo informirane. Na vprašanje »Na splošno, kaj menite, v kakšnem obsegu ste vi osebno informirani o zadevah EU?« je 46 % respondentov odgovorilo z dobro, 53 % pa s slabo. Tu so mnenja torej precej deljena.

Povezavo med poznavanjem EU in udeležbo na evropskih volitvah osvetljujejo specializirane izvedbe Eurobarometra: Flash Eurobarometer 161 (2004): European Elections 2004 Eurobarometer, Flash Eurobarometer 162 (2004): Post European Elections 2004 Survey in Special Eurobarometer 299 (2008): The 2009 European Election. Raziskave ponujajo dokaj različne rezultate.

V Flash Eurobarometer 161: European Elections 2004, ki je bil izveden pred volitvami v EP leta 2004, je 55 % Slovencev dejalo, da je razlog, da se ne bodo udeležili volitev, ker ne

poznajo zadosti vloge EP¹. 39 % jih je dejalo, da niso dovolj informirani, da bi volili. Na podobno vprašanje: "Ali imate zadosti informacij, da se odločite, za koga boste volili?" je 51 % respondentov odgovorilo z ne.

V nasprotju s tem je v Eurobarometru 162, ki je bil izveden manj kot mesec dni kasneje, po evropskih volitvah, kar 76 % Slovencev dejalo, da so imeli dovolj informacij, da izberejo kandidata. Pičli 4 % so kot razlog za neudeležbo navedli »Ne vem veliko o EU, Evropskem parlamentu ali evropskih volitvah«.

V Special Eurobarometer 299, ki je bil izveden leto dni pred evropskimi volitvami 2009, je bilo število ljudi, ki so kot razlog za potencialno neudeležbo navedli pomanjkljivo poznavanje vloge EP, enako kot pred volitvami v letu 2004 (55 %), število tistih, ki so kot razlog navajali pomanjkljivo informiranost, pa je naraslo na 48 %.

Iz teh rezultatov torej težko delamo zaključke, saj se številke močno spreminjajo, opravka imamo z različnimi vprašalniki in posledično različno zastavljenimi vprašanji, govorimo o različnih aspektih informiranosti (npr. o vlogi EP in o poznavanju kandidatov za evropske poslance), pomanjkanju novejših podatkov itd. V vseh primerih pa je skupina raziskovanja zelo splošna, državljani RS, medtem ko o informiranosti tistih, ki se ne udeležujejo zgolj evropskih volitev, ne moremo reči ničesar.

3.3.2 ODNOS DO EU

Odnos do EU kot celote ima potencial vplivati na volilno udeležbo. Ljudje, ki imajo do EU pozitiven odnos in so bolj naklonjeni evropskemu povezovanju, bodo najverjetneje bolj motivirani izbirati svoje predstavnike v institucije EU kot tisti, ki imajo do EU negativen odnos in evropskemu povezovanju niso naklonjeni. Flash Eurobarometer 161 (2004) ugotavlja povezavo med zaupanjem v EU in gotovostjo udeležbe evropskih volitev. Tisti ljudje torej, ki bolj zaupajo EU, se bodo bolj verjetno udeležili volitev kot tisti, ki EU ne zaupajo. Iz tega sklepa, da je med t. i. abstinenti več tistih, ki imajo do EU na splošno kritičen odnos, in med udeleženci volitev več podpornikov EU.

---

¹ Respondenti so se lahko odločili za več razlogov.

Slovenci imajo glede na zadnji Eurobarometer (2015) zelo različna mnenja o EU. 33 % jo dojema kot pozitivno, 45 % kot nevtrarno in 21 % kot negativno. 53 % optimistično gleda na njeno prihodnost, 45 % pa pesimistično. Nadalje 20 % respondentov meni, da gre EU v pravo smer, 42 % meni, da v napačno, 29 % pa "niti v pravo niti v napačno smer". Kar 48 % Slovencev je bila v letu 2015 mnenja, da bi se Slovenija bolje soočila s prihodnostjo izven EU, njihovemu mnenju je nasprotovalo 42 %. 57 % respondentov je menilo, da interesi Slovenije niso upoštevani v EU, 35 % pa, da so. V odnosu do povezanosti z EU so mnenja popolnoma deljena: 50 % se čuti povezanih z EU, 49 % pa ne. Iz teh podatkov torej lahko vidimo, da so mnenja o EU med Slovenci zelo različna, odgovora na to, kako razmišljajo tisti volilci, ki se udeležujejo nacionalnih volitev, evropskih pa ne, pa ne dobimo.

Higgins (2009) ugotavlja, da občutek državljanov, da pripadajo neki skupnosti, vpliva na njihovo participacijo v le-tej. Glede na zadnji Eurobarometer (2015) se večina Slovencev, kar 75 %, identificira kot državljanke EU. To je kar 11 odstotnih točk nad povprečjem celotne EU. Če torej sklepamo po tem, je občutek pripadnosti EU med Slovenci močan in po tej logiki verjetno ni razlog za neudeležbo na evropskih volitvah.

Odnos do EU kot dejavnik volilne udeležbe Slovencev zopet osvetljujejo specializirane izvedbe Eurobarometra. V Flash Eurobarometer 161 pred evropskimi volitvami 2004 je 19 % respondentov kot razlog za potencialno neudeležbo navedlo, da so proti EU in evropskemu povezovanju. V Flash Eurobarometer 162, ki je bil izveden po volitvah leta 2004, je ta delež znašal 2 %, pred volitvami leta 2009 (Special Eurobarometer 299) pa 15 %. Zopet imamo opravka z različnimi vprašalniki, majhnimi vzorci in nepoznavanjem specifik določenih družbenih skupin.

3.3.3 PERCEPCIJA EP

Percepcija predstavnškega telesa, za katerega predstavnike se izvajajo volitve, lahko vpliva na volilno udeležbo (Clark 2014, 341). V kategorijo percepcije lahko vključimo več med seboj povezanih, a različnih vidikov, med drugim zaupanje v EP, percepcijo njegove vloge znotraj sistema EU, percepcijo njegovega vpliva na življenje volilca itd.

3.3.3.1 Zaupanje v EP

Nezaupanje v EP je med Slovenci dokaj razširjeno, kar 60 % ne zaupa EP, medtem ko je povprečje EU 47 %. Vendar pa je zaupanje v nacionalne institucije še manjše. Slovenski vladi ne zaupa 80 % državljanov, podobno velja tudi za slovenski parlament, ki mu ne zaupa 84 % Slovencev (Standard Eurobarometer 84 2015). Vseeno pa se nacionalnih volitev udeležuje večje število Slovencev, torej zaupanje v določeno institucijo očitno ne igra vloge pri udeležbi, ali pa gre za kontraintuitivno razmerje in prav nezaupanje vodi k večji udeležbi, saj so volilci bolj motivirani izboljšati obstoječe stanje.

3.3.3.2 Percepcija vloge EP v EU

V političnem sistemu, kjer ima več akterjev oblast odločati, volilci opazujejo odnose med temi akterji in ocenjujejo relativno moč vsakega izmed njih. Če je nek akter percipiran kot šibkejši kot drugi ali kot nezmožen vplivati na odločevalski proces, lahko volilci zaključijo, da ni pomembno, kdo ima moč znotraj te institucije, in posledično ocenijo volitve v to telo kot nepomembne (Clark 2014, 342).

EP je skozi čas pridobival vse širši obseg pooblastil in je prevzel pomembnejšo vlogo v odločevalskem procesu znotraj EU. Kot že rečeno ima trenutno pomembne funkcije in precejšen vpliv, vendar pa to še ne pomeni, da ga volilci ne morejo zaznavati kot ne dovolj pomembnega v sistemu EU. Morda prav zaradi pomanjkanja medijskega poročanja o EU in EP javnost ni seznanjena z dejansko vlogo in vplivom EP v EU in njunimi spremembami skozi čas, kar lahko vodi v zaznavanje EP kot nepomembnega (Jochen in drugi 2004).

Po podatkih Slovenskega utripa 2014 več kot polovica Slovencev (54,3 %) meni, da EP igra pomembno vlogo v EU, četrtina (24,9 %) pa to vlogo ocenjuje kot nepomembno. Pred evropskimi volitvami leta 2004 je 32 % Slovencev dejalo, da se jih ne bodo udeležili, ker EP nima dovolj moči, za 53 % to ni bil razlog izostanka, 15 % pa na vprašanje ni znalo odgovoriti (Flash Eurobarometer 161 2004). Pred evropskimi volitvami leta 2009 so bili deleži skoraj popolnoma enaki (Special Eurobarometer 299 2008).

3.3.3.3 Percepcija vpliva EP na vsakdanje življenje volilca

Močno povezana s percepcijo vloge EP znotraj sistema EU je percepcija vpliva EP na vsakdanje življenje volilca. Če ima volilec vtis, da rezultati volitev ne bodo pomembno vplivali na njegovo življenje ali pa sploh ne bodo, se bo manj verjetno udeležil volitev (Clark 2014, 342).

Pred evropskimi volitvami leta 2004 je 52 % Slovencev kot razlog za potencialno neudeležbo navedlo, da ne verjame, da se EP zadosti ukvarja s problemi, ki zadevajo njih. 34 % respondentov se z njimi ni strinjalo, 14 % pa jih je odgovorilo z "ne vem" (Flash Eurobarometer 161 2004). Pred naslednjimi evropskimi volitvami je delež tistih, ki se iz tega razloga niso nameravali udeležiti volitev, znašal 54 % (Special Eurobarometer 299 2008). Percepcijo, da EP ne vpliva na vsakdanje življenje volilca, torej lahko ocenimo kot relativno pomemben razlog za neudeležbo na evropskih volitvah.

3.3.3.4 Percepcija, ali EP deluje v skladu z vrednotami in željami volilcev

Percepcija o tem, ali institucija deluje v skladu z vrednotami in preferencami volilcev, lahko vpliva na volilno udeležbo. Na to percepcijo med drugim vpliva mnenje volilcev o tem, ali izvoljeni predstavniki sploh poznajo njihove želje in potrebe ter ali so pripravljeni delovati v njihovem interesu. Konkretno, če so evropski poslanci percipirani kot oddaljeni ali nepošteni, lahko volilci ocenijo, da volitve niso vredne njihovega časa ali pozornosti (Clark 2014, 341–2). Ker delo evropskih poslancev poteka daleč od oči javnosti, pa tudi fizično daleč od številnih držav članic, obstaja velika možnost, da volilci EP percipirajo kot oddaljenega (Clark 2014, 343).

V Flash Eurobarometer 161 leta 2004 je 42 % Slovencev kot razlog za potencialno neudeležbo na volitvah v EP navedlo mnenje, da jih evropski poslanci ne zastopajo v zadostni meri. Vendar pa je bilo to leto vstopa v EU, tako da so volilci svoje mnenje lahko oblikovali zgolj na podlagi (ne)poznavanja sistema EU ter splošnega odnosa do politikov in ne na podlagi dejanskih izkušenj. Leta 2008, ko je bil izveden Special Eurobarometer 299 in so Slovenci že imeli možnost pridobiti izkušnje s konkretnimi evropskimi poslanci, je delež tistih, ki so kot razlog za potencialno neudeležbo navedli percipirano nezastopanost s strani evropskih poslancev, narasel na 54 %. Tudi ta dejavnik je torej relativno pomemben.

4 EMPIRIČNA RAZISKAVA

4.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na podlagi pregleda literature in v skladu z zamejitvijo raziskovalnega področja sem si zastavila glavno raziskovalno vprašanje: **Kakšni so razlogi za neudeležbo volitev v Evropski parlament v RS med siceršnjimi rednimi volilci?**

Z ozirom na najpomembnejše dejavnike, ki sem jih identificirala na podlagi pregleda literature, sem si nato zastavila naslednja podvprašanja:

- Ali je neinformiranost oz. pomanjkanje političnega znanja razlog za neudeležbo volitev v Evropski parlament v RS med siceršnjimi rednimi volilci?
- Ali je negativen odnos do EU razlog za neudeležbo volitev ...
- Ali je (negativna) percepcija EP (nezaupanje v EP, percepcija vloge EP v EU kot nepomembne, percepcija, da EP ne vpliva na vsakdanje življenje volilca, percepcija, da EP ne deluje v skladu z vrednotami in željami volilcev) razlog za neudeležbo volitev ...

In nadalje:

- Kakšne bi bile motivacije, ki bi volilce spodbudile k večji udeležbi?

4.2 OPIS METODOLOGIJE

Zaradi specifičnosti raziskovalne skupine (državljeni, ki se udeležujejo lokalnih in nacionalnih volitev ter referendumov, evropskih pa ne) sem za metodo raziskovanja izbrala fokusno skupino, saj sem na ta način lahko izbrala ustrezne udeležence. Poleg tega je ta metoda omogočala poglobljen pogovor o tako kompleksni tematiki, kot je volilna udeležba, izmenjavo mnenj in iskanje skupnih točk udeležencev. Odločila sem se za izvedbo dveh fokusnih skupin, s katerima sem skušala zajeti glavne demografske značilnosti in politične nazore prebivalstva, udeleženci obeh pa so bili torej redni volilci, ki pa se niso udeležili vsaj zadnjih volitev v EP. Za potrebe raziskave sem kot redne volilce opredelila tiste, ki so se udeležili vsaj dveh od zadnjih treh volitev ali referendumov v RS: referendumu o ZZZDR-D decembra 2015, lokalnih volitev oktobra 2014 in državnozborskih volitev julija 2014.

Rekrutacijo sem izvajala prek mreže osebnih poznanstev, pri čemer sem sproti preverjala ustrežanje potencialnih kandidatov predhodno postavljenim kriterijem.

Prva fokusna skupina je potekala 30. marca 2016 v Ljubljani. Udeležilo se je šest ljudi, od tega štiri ženske in dva moška. Udeleženci so bili mladi v starosti od 23 do 28 let, študentje dodiplomskih in podiplomskih univerzitetnih programov ter mladi zaposleni, večinoma liberalnih političnih nazorov. Regijsko pokrivajo skoraj celotno Slovenijo, vendar jih večina že več let živi v Ljubljani. Fokusna skupina je trajala približno eno uro.

Druga fokusna skupina je potekala 4. aprila 2016 v manjši vasi v občini Tržič. Udeleženci te fokusne skupine so bili dve ženski in dva moška, stari od 42 do 71 let, prebivalci ruralne Gorenjske, z osnovnošolsko ali srednješolsko izobrazbo in pretežno konzervativnih političnih pogledov. Fokusna skupina je trajala približno 40 minut.

Obe fokusni skupini sta potekali na podlagi enakih predhodno pripravljenih vprašanj, vendar tudi upoštevajoč tematike, ki so jih odpirali udeleženci sami. Obe sta vključevali tudi krajši vprašalnik (v prilogi), ki je bil namenjen preverjanju informiranosti udeležencev in tudi odpiranju tematik za nadaljnji pogovor. Fokusni skupini sta bili s privolitvijo vseh udeležencev v celoti posneti, na podlagi zvočnega zapisa pa sta bila narejena transkripta.

4.3 ANALIZA FOKUSNIH SKUPIN

Na podlagi transkriptov in lastnih zapiskov s fokusnih skupin sem opravila analizo. Pri analizi vsebine fokusnih skupin sem se naslonila na t. i. pragmatično verzijo utemeljene teorije, pri kateri gre za oblikovanje kodirnega seznama na podlagi združevanja predhodno obstoječih pričakovanj s tematikami, ki jih odprejo fokusne skupine. Tematikam, ki jih kot raziskovalec določimo sami, in tistim, ki so bile odprte tekom fokusne skupine, pripišemo kode (*a-priori* in *in-vivo* kode), te združimo v kategorije, poiščemo glavne vzorce in oblikujemo zaključke (Barbour 2009; Krueger 1994). Kategorije seveda niso strogo zamejene celote in se med seboj povezujejo in prekrivajo. Uporabljena kodirna seznama se nahajata v prilogi. V nadaljevanju analiziram glavne zaključke fokusnih skupin in jih ilustriram s citati udeležencev. Zaradi uravnoveženosti in lažje preglednosti sem se odločila za ločeni analizi fokusnih skupin, ki pa ju združim v sklepu.

4.3.1 Analiza prve fokusne skupine

- **Politična participacija**

A: »Men se zdi ful pomembna. /.../ Ja zato, ker če hočeš furat demokracijo pač se mi zdi, da je ideja demokracije osnovana na politični participaciji ne. Tk da če se hočeš it demokracijo, si morš prizadevat za politično participacijo.

M: »Tudi, ampak jaz mislim, da je v prvi vrsti udeležba na volitvah, ker je to v bistvu naša dolžnost in tud pravica, da gremo.«

E: »Men se zdi zato pomembna, ker če ne oddaš svojega glasu, se mi zdi, da nimaš tolk pravice, da se buniš, če ti kej ni prov. Mislm, pol glasuj, pa tud če ti nč zares ni všeč, glasuj za najmanjše zlo, pa boš še vsen neki naredu za to, da ne bo izvoljeno to, proti čemur si ti tko zelo naperjen.«

Kot sem predvidela že z zamejitvijo raziskovalne skupine in kar je potrdila tudi fokusna skupina, je šlo za skupino politično relativno angažiranih ljudi, ki jim je demokracija pomembna vrednota in ki se čutijo dolžni participirati v politiki vsaj z udeležbo na volitvah, slednjo pa dojemajo tudi kot svojo demokratično pravico. Prepoznavaajo tudi vpliv političnih odločitev na njihova vsakdanja življenja in do politike kot take nimajo apatičnega odnosa. Za neudeležbo volitev v EP imajo potemtakem drugačne razloge.

- **Odnos do EU**

T: »Pretok blaga, storitev, ljudi, odprte meje, to se mi zdi, da ma en velik plus, tud za kulturo, da se meša, da se ustvarja nek, morda čez stoletja, zdej mi pač ne bomo vidli, ampak recimo čez par sto let se bo to poznalo. Tko kot se je v Ameriki poznalo.«

A: »Men recimo je ta odprtost in vse to v povezavi z odprtostjo, kar se tiče EU, mi je to v vseh pogledih pozitivna stvar, edino to, kar mogoče mal dvomim, je, da se mi zdi precej ta sistem odločanja neuravnotežen.«

E: »... na dolgi rok se mi pa zdi, da zna bit v redu. Tud tko, lej kok je laži s kkšnim Erasmusom pa temi stvarmi. To je sploh za bodoče generacije, za izobraževanje, za iskanje novih priložnosti, služb, vsega, se mi zdi v bistvu dobr ane.«

Negativen odnos do EU pri tej skupini zagotovo ne bi mogli izpostaviti kot razlog za neudeležbo na volitvah, saj so udeleženci, kljub temu da so prepoznavali določene pomanjkljivosti le-te, imeli zelo pozitiven odnos do EU. Pozitivno dojemajo odprte meje, prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi ter posledično multikulturalnost, nekoliko problematičen pa se jim zdi sistem odločanja in prevlada velikih držav.

- **Informiranost oz. politično znanje**

M: »Se mi pa zdi, da ja, če bi bli velik bolj informirani, da bi šli.«

M: »Zdej jz osebno ne vem prov veliko pa pol tud ne vem, kako mnenje naj si izoblikujem.«

T: »... za EU bi si mogu nek research nardit. Tko dve, tri ure dejansko gledat, kaj se dogaja, ker mam tolk malo znanja in si rečem: tolk časa pa ne bom. Pa nej bo tist, ko če.«

Informiranost je aspekt volilnega vedenja, o katerem so udeleženci veliko razpravljali, sprva celo brez mojega povoda, največ v smislu neskladja med splošnim preobiljem informacij v informacijski družbi in pomanjkanjem relevantnih informacij. Kar se tiče političnega znanja, ima nacionalna politika še vedno močan primat v življenjih in mislih udeležencev, medtem ko ima evropska politika sekundarno vlogo. Svoje politično znanje o EU in EP so udeleženci fokusne skupine ocenili kot slabo, vendar so rezultati vprašalnika pokazali zmerno informiranost. Povprečno število pravih odgovorov je bilo namreč 3.6 (od petih vprašanj), kar pomeni, da poznajo nekatere pomembnejše funkcije in lastnosti EP, v njihovem znanju pa so tudi vrzeli. Nekaj udeležencev je pomanjkanje političnega znanja izrecno izpostavilo kot razlog za neudeležbo evropskih volitev, več pa se jih je strinjalo, da si zaradi tega težko oblikujejo mnenje. Očitno je bilo tudi, da slaba informiranost o delovanju EP vpliva na njihovo percepcijo samega EP, o čemer bom podrobneje govorila v nadaljevanju.

Š: »Jz osebno priznam, da se mi dostkrat ne da informirat ...«

A: »... ampak fora je, da ne znajo dost dobr povedat al pa ne znajo ti prikazat tiste točke, ko to tebe zadeva. Pač če bi oni mene prepričal, da se arhivi v eni točki, da bo to tud na mene mel vpliv, jz bi šla pogledat. Tak se mi pa zdi, kot da to sploh ne more to met nikol nobenga vpliva na mene, pa najbrž ga lah ma ne, sam nobeden ni o tem govoril.«

Za slabo poznavanje delovanja EP je po fokusni skupini sodeč med drugim krivo pomanjkanje motivacije, ki je pomemben vidik informiranja. Za iskanje in pomnjenje

informacij so potrebni čas, energija in percepcija, da so te informacije relevantne za posameznika, pri čemer ti trije dejavniki pogosto niso izpolnjeni, še najmanj slednji. Udeleženci ne zaznavajo, da EU in EP konkretno vplivata na njihovo vsakdanje življenje, zato kljub temu da ocenjujejo, da obstaja dovolj informacij na to temo, in kot predstavniki digitalne generacije vedo, kako jih najti, nimajo zadostne motivacije za samoiniciativno informiranje.

M: »Zato, ker je preveč informacij ne. In če ti ena pade v oči, potem boš prebral, če pa ne boš dobil tistga faktorja, da te zanima, pač ne boš. Se mi pa zdi, da bi velik več lahko naredil mi sami za to, da se informiramo.«

A: »... najbrž je na obeh straneh mal krivda, mislm krivda pač, oni bi tud mogl mal drugač povedat, mi pa mogoč ...«

Kljub temu da udeleženci fokusne skupine zaznavajo, da je odgovornost za informiranje vsaj delno na njihovi strani, v splošnem menijo, da je odgovornost deljena – leži tudi na strani medijev in oblasti same. Vendar ker so izpostavljeni ogromni količini informacij, le-te seveda selekcionirajo, delno zavestno, delno pa tudi nenamerno. Informacije o politiki EU jih preko medijev večinoma dosežejo le takrat, ko so del najbolj odmevnih novic, pa tudi v tem primeru gre najpogosteje za visoko politiko, redko pa za zakonodajne postopke in konkretno delo EP. Nekatere informacije dobijo preko direktne komunikacije institucij EU (prek spletnih družbenih omrežij in komunikacijskih aktivnosti Informacijske pisarne EP), vendar v manjši meri. Evropska politika tudi ni pogosta tema pogovora s prijatelji, znanci in družinskimi člani, udeleženci pa prav tako niso prejeli veliko znanja o EU preko šolskega sistema.

E: »... jz pa mislm, da nekdo, ki prodaja v Mercatorju, sej ne pravm, da zdej morš bit pa naravoslovc, da te to ne zanima, jz mislm, da nekdo drug niti noče tega znanja, ker se mu ne da s tem ukvarjat. Ampak bi pa vsen rad vedu, kako bi se dal en zakon bl na enostavno povedat, da bi vedu, kako volt prbližno. Ne pa da mora brat zakomplicirane zakone.«

M: »... jz hočem met neko osnovno znanje, neke glavne točke, kaj gor delajo, kaj v našem parlamentu delajo in če se meni zgodi neka krivica al pa če jz rabm nekoga neki, da vem, na koga se obrnt.«

M: »... če bi vsak mel neko osnovno znanje, kaj sploh gor se dogaja in kaj so njihove odločitve tud na konc in tud dolžnosti do ns, se mi zdi, da bi potem ljudje bolj mel to

oblikovano in tud ne potem rabil dve ure met researcha oz. par dni raziskovanja, kaj bi se potem odloču.«

T: »Če lahko jz dobim relevantno informacijo, z veseljem bom aktiven. Sej sem, takoj ko vem, da je relevantno, sem takoj na nogah ne. Ampak če je tle en kup stvari, ko jih pač morš prefiltrirat in jih enostavno ne morš, kaj češ nardt. Tekst se mi zdi, da ni prilagojen tehnologiji in ljudem in trenutnemu stanju.«

Ko se gre za podajanje informacij, sta pomembna tako oblika kot vir le-teh. Udeleženci so izpostavili pomen bistvenih informacij v primernem formatu, kar pomeni kratke povzetke bistvenih zadev, ki so očitno relevantne za njihovo vsakdanje življenje, ki pomenijo, da časovni vložek, ki ga mora posameznik nameniti informiranju pred volitvami, ni prevelik. Predvolilna soočenja so bila izpostavljena kot primerna oblika informiranja, vendar s to pomanjkljivostjo, da zahtevajo relativno veliko časa ob točno določeni uri. Dobra alternativa bi bili zato krajši povzetki soočenj, udeleženci pa so omenili tudi statistiko izpolnjenih obljub kandidatov, ki so že bili denimo na položaju poslanca EP, statistiko zakonov, za katere je kandidat glasoval, ali pa pregled pozicij, ki jih kandidat zagovarja. Potencial ima tudi uporaba sodobnejših, interaktivnih formatov, ki bi vsebino ponudili v sistematični in privlačni obliki.

T: »... ne da pride že skoz neko sito, ki ni preverjeno ne, mislm mediji kot taki, jz medije zadnje čase berem kokr internet, pač skeniram in predpostavljam, da ni res.«

E: »Sej smo že prej rekl, da nikol ni za vsako osebo enaka stvar enako nevtralna. Ne bo, sej ne rabš, da je. /.../ Sej se gre sam za postavljena vprašanja in kakšne odgovore pol dobijo nanje.

Poleg tega je pomembno, od kje informacije prihajajo. Tekom fokusne skupine se je izkristaliziral problem pristranskosti informacij in kredibilnosti virov. Mladi medijem praktično ne zaupajo več in jih ne zaznavajo kot preverjen vir informacij. Zato so izpostavili pomen pluralizma virov, ki občinstvu omogoča luščenje bistvenih, točnih informacij. Poudarili so tudi pomen postavljanja nevtralnih vprašanj in prednosti vzporednega pregleda odgovorov kandidatov na ista vprašanja.

- **Percepcija EP**

Š: »... ko pa mi gor pošljemo une poslance pa ne vem, kaj vse, mislm jz realno ne vem, kaj oni tm gor delajo in niti ne vem točno, do neke mere že, kako bo to na ns vplival. Pač nimaš tazga stika.«

Š: »Evropske volitve so mi kr neki.«

Š: »Po mojem je težava neotipljivost tega rezultata. Mogoče ker je tak širša pa tm nek zgori EU in nimaš tolik filinga, kk so tvoje odločitve vplivale na to, kaj se zde dogaja.«

(Negativna) percepcija EP, ki je močno povezana s pomanjkanjem političnega znanja, se je izkazala za drug pomembnejši razlog za neudeležbo volitev med udeleženci fokusne skupine. Pomanjkljivo poznavanje dela in funkcij EP namreč omogoča več prostora za interpretacije posameznika in posledično negativno percepcijo. Drugače rečeno, pomanjkanje poznavanja dela in njegovih učinkov vodi v percepcijo, da tega dela in učinkov ni.

Udeleženci fokusne skupine sicer niso dejali, da ne zaupajo EP, vendar pa tudi niso dejali, da mu zaupajo, saj ne vedo, kaj točno se v njem odvija. Nadalje udeleženci sicer prepoznavajo, da EU kot celota vpliva na njihova življenja, celo na nekatere zelo pomembne aspekte le teh, vendar pa ne zaznavajo, da bi EP kot samostojna institucija imel pomemben vpliv nanje. Tudi v tem oziru ima primat nacionalna država, ki jo prepoznavajo kot najpomembnejši vpliv. Povezana s tem je tudi percepcija, da EP kot institucija nima pomembne vloge, saj deluje posredno, v kombinaciji z drugimi institucijami EU in nato skozi nacionalno zakonodajo, zato je njegov učinek manj občuten oz. ljudje ne prepoznajo, da prihaja s strani EP. Podobno so imeli tudi težavo z oblikovanjem mnenja, ali EP deluje v skladu z vrednotami in željami volilcev, saj so preslabo seznanjeni z njegovim delovanjem.

Posledično je tudi percepcija vpliva potencialnih glasov na volitvah v EP na življenja volilcev slaba. Udeleženci ne zaznavajo rezultatov volitev v svojem osebnem življenju, zato se razmerje med zaznanimi stroški, ki jih zahteva udeležba volitev, in zaznana vrednostjo, ki je posledica udeležbe, prevesi na stran prvih. Rezultat njihove osebne udeležbe volitev tako v očeh udeležencev fokusne skupine ni vreden časa in truda, ki ju zahteva.

4.3.2 Analiza druge fokusne skupine

Udeleženci druge fokusne skupine so imeli znatno manj artikulirana mnenja, zato je analiza vsebine ponudila manj jasne informacije.

- **Politična participacija**

C: »Ja seveda, sej je naša pravica! Morš it na volitve. Edin tko loh kej vplivaš na politko.«

S: »Ja. Čeprov so vsi pokvarjeni. Ampak je vsen bolš it, pa volš za tistga, k je najmn pokvarjen.«

Tudi v tem primeru je bila skupina sestavljena iz relativno politično angažiranih ljudi, ki se redno udeležujejo lokalnih in nacionalnih volitev, evropskih pa ne. Volitve tudi njim predstavljajo primarno obliko politične participacije ter pravico in dolžnost obenem. Do politike in predvsem politikov imajo sicer bolj negativen odnos kot udeleženci prve skupine, vendar jih ravno želja po izboljšanju situacije motivira za politično participacijo, vsekakor pa niso politično apatični.

- **Odnos do EU**

S: »Dobro se mi pa zdi vnašanje evropskih norm skoz zakone in tko naprej v tako balkansko državo, k smo mi, ker je precej šlo na bolš no, velik stvari se je uredil ...«

C: »Ja sej v redu ane, pa da se povezujemo z Zahodom za gospodarstvo pa to, pa vrjetn je za mlade tud fajn, da loh grejo s trebuhom za kruhom km, kjer bojo laži službe najdl. Pa vrjetn nam je Slovincem tud marskej družga laži, če smo del Evrope.«

Tudi pri tej skupini lahko, tako kot pri prvi, izključim negativen odnos do EU kot razlog za neudeležbo volitev v EP, saj so udeleženci imeli pretežno pozitivno mnenje o Uniji. Cenijo predvsem povezavo z gospodarsko uspešnejšimi državami in s t. i. naprednim Zahodom, tudi oni pa so nekoliko skeptični do načina političnega odločanja in prevlade močnejših držav. Vseeno pa v splošnem EU dojemajo pozitivno, kot pospeševalec razvoja in zgled za napredek.

- **Informiranost oz. politično znanje**

C: »... o Komisiji drugač še največ slišš se mi zdi. Tko o Parlamentu nč kej dost. Veš, da obstaja, ampak če gledaš po medijih, nč kej važnga ne nardijo.«

C: »Itak ne veš, kaj pol gor delajo.«

Udeleženci so svoje znanje o EU in EP ocenili kot slabo, vendar so glede na rezultate vprašalnika dokaj dobro informirani. Povprečno število pravih odgovorov je bilo namreč 4.25 (od petih vprašanj). Kljub temu pa, da poznajo glavne funkcije in značilnosti EP, po besedah udeležencev ne vedo skoraj nič o njegovem sprotne delovanju, kar podobno kot pri udeležencih prve fokusne skupine vpliva na njihovo percepcijo te institucije. V medijih, ki jih spremljajo, sicer zasledijo novice o politiki EU, vendar pa so le-te navadno zelo splošne in se navezujejo bolj na visoko politiko EU, ne pa toliko na zakonodajne postopke in delo EP. Nacionalna politika ima še vedno primat, tako v medijih kot v neformalnih pogovorih. Opaziti je bilo, da pomanjkanje političnega znanja udeležence močno ovira pri oblikovanju mnenja, izpostavljen pa je bil tudi vpliv nepoznavanja konkretnega delovanja EP na percepcijo evropskih volitev kot manj pomembnih.

- **Percepcija EP**

J: »Mal grejo mim tebe te evropske volitve se mi zdi. Se ti zdijo mn pomembne, ne vem, zakaj.«

S: »Ma ne, sej kšne velke spremembe tko ne bi blo.«

Verjetno najpomembnejši razlog za neudeležbo volitev v Evropski parlament pri tej skupini je percepcija EP kot manj pomembne institucije, kar je po vsej verjetnosti posledica pomanjkanja političnega znanja o njegovem vsebinskem delovanju. Čeprav zaznavajo nek vpliv EP na svoja življenja, je ta po njihovih opažanjih le posreden, manjši kot vpliv nacionalne države in tudi manjši v primerjavi z drugimi institucijami EU, konkretno Evropsko komisijo. Prav tako zaradi slabega poznavanja delovanja EP njihovo mnenje o tem, ali je EP vreden zaupanja in ali deluje v skladu s pričakovanji volilcev, praktično ni oblikovano. Lahko bi zaključili, da jih enako kot pri udeležencih prve fokusne skupine odsotnost poznavanja dejanskega dela EP vodi v percepcijo EP kot premalo pomembne institucije, da bi se bili motivirani udeležiti volitev.

5 SKLEP

Tekom izvedene empirične raziskave sta bila v fokusnih skupinah kot razloga za neudeležbo volitev v EP v RS med siceršnjimi rednimi volilci najbolj izpostavljena slaba informiranost o konkretnem delovanju EP in posledična percepcija EP kot manj pomembne institucije.

V splošnem bi lahko dejali, da je bistvena neinformiranost, vendar pa ne v smislu pomanjkanja informacij, temveč pomanjkanja bistvenih informacij v primernem formatu in od kredibilnega vira. Ljudje imajo v sodobni družbi premalo časa in preveč informacij. Svoj čas in energijo morajo razdeliti na stotine strani, ki zahtevajo njihovo pozornost, zato so zadeve, ki niso že na prvi pogled videne kot relevantne za njihovo življenje, pogosto poraženec v tem procesu. Preobilje informacij državljane na dolgi rok prej zavira kot pa angažira, saj so nezmožni vnaprej popolnoma prefiltrirati, katere informacije so bistvene, zato pogosto za posameznika manj relevantne informacije izrinejo tiste bolj relevantne.

Pomanjkanje poznavanja delovanja EP vodi v percepcijo, da to delovanje pravzaprav nima nobenih učinkov. Prevladujoči vtis med udeleženci fokusnih skupin je bil, da EP na njihova življenja vpliva le v zelo omejenem obsegu. Nacionalna politika ima še vedno primarno vlogo v percepcijah udeležencev. Posledično se razmerje med zaznanimi stroški v obliki časa in energije, ki jih volilci imajo z udeležbo evropskih volitev, in zaznano vrednostjo, ki jo od teh volitev dobijo, očitno prevesi na stran prvih in se rezultira v neudeležbi

Državljeni RS, ki se sicer ne udeležujejo volitev v EP, vendar pa bolj ali manj redno volijo na lokalnih in nacionalnih volitvah, glasujejo na referendumih ali so drugače politično aktivni, imajo največ potenciala, da spremenijo svoje volilno vedenje v odnosu do EU oz. so v marketinškem žargonu ciljna skupina. Sprememba vedenja te skupine seveda ne reši problema v celoti, ga pa vsaj delno, s tem podeli večjo legitimnost EP in predstavlja tudi boljše izhodišče za nadaljnje reševanje problema. Bistveno je, da pri teh ljudeh ne gre za močan odpor do volitev ali do EU kot organizacije, temveč zgolj za pomanjkanje motivacije. Ker tudi sicer niso politično pasivni in so tudi sami izrazili željo biti bolj vpleteni v politiko EU, potrebujejo le nekaj spodbude. Tej ciljni skupini je torej potrebno ponuditi bistvene informacije v primernem formatu in od kredibilnega vira. Empirična raziskava je že identificirala nekatere konkretne načine izvedbe tega, vendar še številne druge možnosti ostajajo odprte. Disciplina političnega marketinga s svojimi tehnikami in načinom razmišljanja vsekakor kaže velik potencial za naslovitev obravnavanega problema.

6 LITERATURA

1. Anderson, Peter J. 2004. A Flag for Convenience? Discourse and Motivations of the London-based Eurosceptic Press. *European Studies: A Journal of European Culture, History and Politics* 20 (1): 151–70.
2. Anderson, Peter J. in Aileen McLeod. 2004. The Great Non-Communicator? The Mass Communication Deficit of the European Parliament and Its Press Directorate. *Journal of Common Market Studies* 42 (5): 897–917.
3. Balčytienė, Auksė in Aušra Vinciūnienė. 2010. Assessing Conditions for the Homogenisation of the European Public Sphere: How Journalists Report, and Could Report, on Europe. V *Mapping the European Public Sphere. Institutions, Media and Civil Society*, ur. Christiano Bee in Emanuela Bozzini, 141–158. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
4. Banducci, Susan A. in Holli A. Semetko. 2003. *Democratic Participation and Political Communication in Systems of Multi-level Governance. Media, Mobilization and European Elections*. Dostopno prek: <http://www.ucd.ie/dempart/workingpapers/media.pdf> (4. marec 2016).
5. Barbaros, Corina. 2014. News Media as a Political Actor and Institution. An Overview of This Perspective. *Scientific Annals of 'Alexandru Ioan Cuza' University of Iasi: Political Science* 2014: 149–157.
6. Barbour, Rosaline. 2009. *Doing Focus Groups*. Los Angeles: SAGE.
7. Bee, Christiano in Emanuela Bozzini, ur. 2010. *Mapping the European Public Sphere. Institutions, Media and Civil Society*. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
8. Böhm, Wolfgang, Otmar Lahodynsky in Služba Vlade RS za evropske zadeve. 2007. *Opa, Evropa! Kako deluje Evropska unija*. Ljubljana: Služba Vlade RS za evropske zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Vlade RS za komuniciranje, Zavod RS za šolstvo.
9. Clark, Nicholas. 2014. Explaining Low Turnout in European Elections: The Role of Issue Salience and Institutional Perceptions in Elections to the European Parliament. *Journal of European Integration* 36 (4): 339–356.
10. Corrigan-Brown, Catherine in Rima Wilkes. 2014. Media Exposure and the Engaged Citizen: How the Media Shape Political Participation. *The Social Science Journal* 51 (3): 408–421.

11. Crewe, Ivor. 1981. Electoral Participation. V *Democracy at the Polls: A Comparative Study of Competitive National Elections*, ur. Howard R. Penniman, Austin Ranney in David Butler, 216–263. Washington DC: American Enterprise Institute for Public Policy Research.
12. Delli Carpini, Michael X. in Scott Keeter. 1993. Measuring Political Knowledge: Putting First Things First. *American Journal of Political Science* 37 (4): 1179–1206.
13. Delli Carpini, Michael X. in Scott Keeter. 1996. *What Americans Know about Politics and Why It Matters*. New Haven: Yale University Press.
14. Delli Carpini, Michael X. 2000. In Search of the Informed Citizen: What Americans Know About Politics and Why it Happens. *Communication Review* 4 (1): 129–164.
15. de Vreese, Claes H., Susan A. Banducci, Holli A. Semetko in Hajo G. Boomgaarden. 2006. The News Coverage of the 2004 European Parliamentary Election Campaign in 25 Countries. *European Union Politics* 7 (4): 477–504.
16. de Vreese, Claes H., Jochen Peter in Holli A. Semetko. 2001. Framing Politics at the Launch of the Euro: A Cross-National Comparative Study of Frames in the News. *Political Communication* 18 (2): 107–22.
17. de Vreese, Claes H. in Holli A. Semetko. 2004. News Matters: Influences on the Vote in the Danish 2000 Euro Referendum Campaign. *European Journal of Political Research* 43 (5): 699–722.
18. Državna volilna komisija. 2014. *Volitve v Evropski parlament 2014*. Dostopno prek: http://www.volitve.gov.si/ep2014/udel_ve.html (30. januar 2016).
19. Eveland, William P. in Myiah Hutchens Hively. 2009. Political Discussion Frequency, Network Size, and “Heterogeneity” of Discussion as Predictors of Political Knowledge and Participation. *Journal of Communication* 59 (2): 205–224.
20. Evropski parlament. 2014a. *Results of the 2014 European elections - turnout*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html> (30. januar 2016).
21. --- 2014b. *Rezultati evropskih volitev – rezultati po državah: Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/sl/country-results-si-2014.html#table01> (30. januar 2016).
22. Evropska unija. 2014. *European Parliament*. Dostopno prek: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/european-parliament/index_en.htm (30. januar 2016).
23. Flash Eurobarometer 161. 2004. *European Elections 2004 Eurobarometer*. Dostopno prek:

- <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/election/surveyKy/421> (4. marec 2016).
24. Flash Eurobarometer 162. 2004. *Post European Elections 2004 Survey*. Dostopno prek:
<http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/election/surveyKy/431> (4. marec 2016).
25. Grönlund, Kimmo in Henry Milner. 2006. The Determinants of Political Knowledge in Comparative Perspective. *Scandinavian Political Studies* 29 (4): 386–406.
26. Habermas, Jürgen. 2003. Toward a Cosmopolitan Europe. *Journal of Democracy* 14 (4): 86–100.
27. Henneberg, Stephan. 2002. Understanding Political Marketing. V *The Idea of Political Marketing*, ur. Nicholas O'Shaughnessy in Stephen Henneberg, 93–171. London: Praeger.
28. Higgins, Joan Wharf. 2009. *Closer to Home: Using Social Marketing to Study Participation in Health Reform*. Doktorska disertacija. The University of British Columbia.
29. Holbrook, Thomas M.. 2006. Cognitive Style and Political Learning in the 2000 U.S. Presidential Campaign. *Political Research Quarterly* 59 (3): 343–352.
30. Jackman, Robert W. in Ross A. Miller. 1995. Voter Turnout in the Industrial Democracies During the 1980s. *Comparative Political Studies* 27 (4): 467–492.
31. Jančič, Zlatko. 1999. *Celostni marketing*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
32. Jennings, M. Kent. 1996. Political Knowledge Over Time and Across Generations. *The Public Opinion Quarterly* 60 (2): 228–252.
33. Kotler, Philip in Sidney J. Levy. 1969. Broadening the Concept of Marketing. *Journal of Marketing* 33 (1): 10–15.
34. Krueger, Richard A. 1994. *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*. Thousand Oaks: SAGE.
35. Lees-Marshment, Jennifer. 2009. *Political Marketing: Principles and Applications*. London, New York: Routledge.
36. Lijphart, Arend. 1997. Neenaka participacija: nerazrešena dilema demokracije. *Teorija in praksa* 34 (3): 524–545.
37. Luskin, Robert C. 1990. Explaining Political Sophistication. *Political Behavior* 12 (4): 331–361.

38. Marland, Alex, Thierry Giasson in Jennifer Lees-Marshment, ur. 2012. *Political Marketing in Canada*. Vancouver, Toronto: UBC Press.
39. Meyer, Christoph. 1999. Political Legitimacy and the Invisibility of Politics: Exploring the European Union's Communication Deficit. *Journal of Common Market Studies* 37(4): 617–39.
40. Michailidou, Asimina. 2010. Vertical Europeanisation of Online Public Dialogue: EU Public Communication Policy and Online Implementation. V *Mapping the European Public Sphere. Institutions, Media and Civil Society*, ur. Christiano Bee in Emanuela Bozzini, 65–82. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
41. Mondak, Jeffery J. 1999. Reconsidering the Measurement of Political Knowledge. *Political Analysis* 8 (1): 57–82.
42. Nitoiu, Cristian. 2013. The European Public Sphere: Myth, Reality or Aspiration? *Political Studies Review* 11(1): 26–38.
43. Norris, Pippa. 1999. *Blaming the Messenger? Political Communications and Turnout in EU Elections*. Dostopno prek: <https://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/Stockholm%20Turnout%20&%20Media.pdf> (4. marec 2016).
44. Novak, Meta. 2014. The Level of Political Knowledge in Slovenia: Who is (Not) Politically Informed? *Journal of Comparative Politics* 7 (2): 73–89.
45. Pausch, Markus. 2011. The European Union: From Schumpeterian Democracy to a European Public Sphere? *Alternatives: Turkish Journal of International Relations* 10 (1): 1–19.
46. Peter, Jochen, Holli A. Semetko in Claes de Vreese. 2003. EU Politics on Television News: A Cross-National Comparative Study. *European Union Politics* 4 (3): 305–28.
47. Peter, Jochen, Edmund Lauf in Holli A. Semetko. 2004. Television Coverage of the 1999 European Parliamentary Elections. *Political Communication* 21 (4): 415–433.
48. Reif, Karlheinz in Hermann Schmitt. 1980. Nine Second-order National Elections: A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results. *European Journal of Political Research* 8 (1): 3–44.
49. Risse, Thomas in Marianne Van de Steeg. 2003. *An Emerging European Public Sphere? Empirical Evidence and Theoretical Clarifications*. Dostopno prek: http://aei.pitt.edu/6556/1/001315_1.PDF (4. marec 2016).

50. Scheufele, Dietram A., James Shanahan in Sei-Hill Kim. 2002. Who Cares about Local Politics? Media Influences on Local Political Involvement, Issue Awareness, and Attitude Strength. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 79 (2): 427–444.
51. Semetko, Holli A. in Patti M. Valkenburg. 2000. Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication* 50 (2): 93–109.
52. Makarovič, Matej in skupina. 2014. *Slovenski utrip 5/2014: Odnos do Evrope*. Datoteka podatkov. Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici. Ljubljana: Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/sutr1405/> (4. marec 2016).
53. *Special Eurobarometer 299*. 2008. The 2009 European Election. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/election/surveyKy/1462> (4. marec 2016).
54. *Standard Eurobarometer 84*. 2015. Public Opinion in the European Union. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2098> (4. marec 2016).
55. Statham, Paul. 2010. Media Performance and Europe's 'Communication Deficit': A Study of Journalists' Perceptions. V *Mapping the European Public Sphere. Institutions, Media and Civil Society*, ur. Christiano Bee in Emanuela Bozzini, 117–140. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
56. The Slovenia Times. 2014. *Slovenia Sees Record Low EU Election Turnout*. Dostopno prek: <http://www.sloveniatimes.com/slovenia-sees-record-low-eu-election-turnout> (30. januar 2016).

PRILOGE

Priloga A: Transkript prve fokusne skupine

Moderator: No, če se najprej ogrejemo. Mi lahko vsak pove eno asociacijo na politiko?

V: Evropa

A: Angela Merkel

Š: begunska kriza

E: clash raznih prepričanj

M: volitve, parlament

T: demokracija

Moderator: OK. Kolk se vam zdi na splošno pomembna politična participacija?

A: Men se zdi ful pomembna.

Moderator: Zakaj?

A: Ja zato, ker če hočeš furat demokracijo pač se mi zdi, da je ideja demokracije osnovana na politični participaciji ne. Tk da če se hočeš it demokracijo, si morš prizadevat za politično participacijo. Se mi zdi, da nam sicer ne uspeva ne, ampak nobeden ne ve zakaj. Se mi zdi, da vsi razmišljamo, da demokracija ne deluje, to da bi pa mogli it kam in kej naredit ...

Moderator: Ostali se strinjate?

Š: Jaz se načeloma strinjam, ampak se mi zdi, da mora nekje obstajat neka zdrava meja oz. bit merilo, kaj pomen ta participacija. Ker recimo Francozi, je skor vsak tadrug v eni politični stranki, ampak dejansko ne dela nč za to politično stranko. In pač mislm, precej od tega jih niti volt ne gre pol in pol kaj, se maš ti zdej za nekoga k ful sodeluje v politiki, če pa niti konc koncov ne morš ene stvari it obkrožt.

Moderator: Kaj pa vam pomeni politična participacija? A kdo še drugače participira kot samo hodi na volitve? Recimo lahko tudi v študentski politiki, na demonstracijah, s podpisovanjem peticij, karkoli?

M: Tudi, ampak jaz mislim, da je v prvi vrsti udeležba na volitvah, ker je to v bistvu naša dolžnost in tud pravica, da gremo. In zato se mi zdi še bolj pomembno, da ko so volitve, da bi bila volilna udeležba 90 % plus. Ker kar je manj, se mi zdi, da nismo fer do države in pač tudi do ostalih. Prav tako se mi pa zdi, da je recimo preveč takih nepomembnih referendumov in se ljudem zamerijo in grejo potem v obratno smer. Zakaj smo izvolili vse tiste v parlamentu, če moramo mi sedaj odločat namesto njih.

E: Men se zdi zato pomembna, ker če ne oddaš svojega glasu, se mi zdi, da nimaš tolk pravice, da se buniš, če ti kej ni prov. Mislm, pol glasuj, pa tud če ti nč zares ni všeč, glasuj za najmanjše zlo, pa boš še vsen neki naredu za to, da ne bo izvoljeno to, proti čemur si ti tko zelo naperjen.

V: Meni se zdi, da lih na referendumih dosti ljudi ne gre glasovat, ker mislijo, da se jih ne tiče. Recimo ta zadnji, ko je bil. In se pač tega ne udeležijo, ker oni nimajo v tem primeru geja ali pa lezbijke v svoji okolici in se jih pač ne tiče. Ampak lih zarad tega je, kot si ti rekla, pomembno vseeno it pa glasovat za najmanjše zlo. Vseeno morš prispevat, v kaki družbi boš.

A: No ampak recimo tist, ko je blo pa za arhive, jz nism mogla it volit za najmanjše zlo, ker se mi sanjal ni, kaj je sploh zlo in kaj ni. Mislm jz nism mela pojma.

V: No sej, odvisno kolk so ljudje informirani. Če dejansko tiste letake kdo prebere. Pač ful se morš zanimat za svojo državo.

T: Dejansko jz bi se navezu na to. Mi ni pomembno, če ljudje ne volejo, to mi je čist vseeno, pomembno je, če ne vejo, zakaj ne volejo. Ker če ne volejo, zato ker niso informirani, je to problem. Če bi bli informirani, in ta participacija meni osebno manjka, da vsi vejo, za kaj se gre, al pa vejo dovolj, da se lahko odločejo. Mene ne moti, če pač nekoga ni, nima manjšega zla, misli, da je vse šit, vredi, če ve, o čem govori. Če pa sam na podlagi dveh stavkov, ki jih je slišu z novic se odloča, to se mi zdi bl problematično.

Š: Jz bi se hotla spet nanjo navezat, k si rekla, da na ta zadnji referendum velik ljudi ni šlo, ker se jih to ne tiče. Men osebno se pa zdi, vsaj z moje družbe, da jih je recimo več šlo kt pa recimo na lokalne al pa kerekol druge volitve, zarad tega ker je bla mogoče mal bl tko straightforward decision. Pač ja al pa ne. Ni blo tko več opcij. Načeloma se mi tud zdi, da se folk ni ful pogloblov v to, ker se je lahko že na podlagi svojih vrednot odloču.

E: Ja, nisi rabu poznat nekih zgodovinskih dejstev, da si lahko imel izoblikovano prepričanje o tem, a se ti zdi to prov al ne.

Š: Pa tud precej je to izviral iz tebe. Pač politik mi lahko reče pa napiše vse, kaj bo spremenu, tuki pa dejansko ti res odločaš o tem, kaj naj bi se zgodil. Pač jz lahko nekoga volm pa ni nujno, da bo on vse naredu, kar je oblubu.

M: Ljudje smo dost pasivni. Se mi zdi, da ma vsak od nas izoblikovano neko mnenje, če se recimo v družbi pogovarjamo, bo vsak mel neko svoje mnenje. Ampak kje je zdej ta prepad, da od tega mnenja ne gremo na volitve? Kar se tiče same izbire, je od ljudi, ki so na vrhu, odgovornost, da nam ponudijo čim boljše možnosti in izbiro in pa tudi informacije o tem, da se izobražujemo okrog tega in potem na podlagi vseh dejstev gremo na volitve. Se mi pa zdi, da ja, če bi bli velik bolj informirani, da bi šli. Spet se pa vrnem na tisto, kar sem prej rekla, da pač če so brezvezni referendumi, seveda ljudje ne bodo šli, kot na primer arhivi.

A: Sam po mojem je tud ful težk dosežt to ne. Ker jz sm tud neki časa bla v študentski politiki mal aktivna, ne preveč, ampak lih prav in fora je, da tam se velik ljudi fejst trudi z nekimi okroglimi mizami in dogodki in je na to ful mal odziva. Sej to je zdej študentska populacija, ampak men se zdi kr dober pokazatelj vsega skupi. Se mi zdi, da nam vmes manjka neka povezava vmes, da bi našl nek pravi način, ki bi čim več ljudem ugajal. Ker ga ni ne.

M: In potem gremo spet nazaj na tisto, da so ljudje pasivni. Vsak ima svoje mnenje, ampak ne nardi tistega koraka, da bi ga izrazu.

A: Ja, al pa da bi mal še kej prebral.

Moderator: Če se navežemo na to informiranost, na čigavi strani je odgovornost? Na naši, na strani države, koga tretjega?

M: Na nek način tud od novinarjev. Ker velikokrat novinarji izberejo neko svoje stališče in ga s te strani pač pokažejo nam, preko medijev, ne pokažejo pa druge strani.

E: Je res, da maš tuki problem enostranskega vidika, ampak se mi zdi, da je to mogoče ljudem vsen bl zanimivo brat, kot da bi se ubadal z napisanimi zakoni, z 20 stranmi. Skoz to se nobenmu ne da prebit, večinoma no, če gledaš na splošno. Vsaj tisti, s kerimi se jz pogovarjam, se jim dostkrat ne da prebrat. Mislm sej, pogledaš kkšno okroglo mizo al pa razna soočenja pa to, ampak točno to, kar volš, pa v bistvu nikol ne preberemo ane.

Moderator: Pa mislš da bi mogli?

E: Ja, jz mislm da al pa da bi vsaj naredu nek ne vem, pravno kredibilen povzetek tega. Da nimaš ti vseh teh dolgih stavkov, lej nekemu, ki niti srednje šole ni dokončal, njemu to nč ne pove. To lahko neki pove nekemu z univerzitetno izobrazbo, o čem se tukej govori.

Moderator: Kdo pa misliš da bi mogu narest ta povzetk?

E: S strani države nek pravni objekt, kdorkol pač.

Š: Jz osebno priznam, da se mi dostkrat ne da informirat, ampak ponavad je to v takih situacijah, kadar se mi vir teh informacij ne zdi kredibilen. Al je lohka to en novinar al kkšna stranka al določena oseba, se mi zdi, da je to dost važn.

A: Jz če rečimo poštudiram sama za sebe, v kerih primerih jz grem prebrat oz. kdaj se informiram. Pač takrat, kadar to koga od mojih kolegov zanima al pa je mogoče kdo od mojih kolegov napisal prispevek na to temo al pa če me recimo ful razjezi kaka debata doma, ker ponavadi, vsaj z babico, mava ponavadi kr clash. To je edino, kar mene spodbudi, čist iz lastnega interesa, da bi šla iz nule neki, res redko.

E: No jz sm šla takrt za družinski zakonik, k se mi je zdela to ena taka splošna tema. Pač okej za arhive in te stvari ne bi nikol šla brt. Tko, dvignem roke, pač se mi ne da svojga časa vložiti v to. Sam družinski zakonik me je pa zanimu, mislm kako točen so napisal, kaj je dovoljeno, kaj ni dovoljeno.

A: Hotla sm sam to rečt, da se mi zdi, da bi mogoče mogu bit način bolj tak, da bi tisti, ki že informirajo, ker teh informacij je ful, in tud to k si rekla, da bi mogl bit zakoni lepš napisani, to na internetu že ful teh stvari obstaja. Ker jz tud recimo, ko pišeš seminarske, sej jz tud ne zastopm unih zakonov, pa maš pol cele spletne strani, ki ti to po laično povejo, ampak fora je, da ne znajo dost dobr povedat al pa ne znajo ti prikazat tiste točke, ko to tebe zadeva. Pač če bi oni mene prepričal, da se arhivi v eni točki, da bo to tud na mene mel vpliv, jz bi šla pogledat. Tak se mi pa zdi, kot da to sploh ne more to met nikol nobenga vpliva na mene, pa najbrž ga lah ma ne, sam nobeden ni o tem govoril. Tak da ne vem, najbrž je na obeh straneh mal krivda, mislm krivda pač, oni bi tud mogl mal drugač povedat, mi pa mogoč ...

Moderator: O kom zdej govorimo, oni? So to mediji, država ...?

A: Država.

Moderator: Ker recimo oblast je še vedno neka stranka, pa če ti neka stranka predstavi recimo družinski zakonik, je to še vedno iz enega vidika. Pol spet mediji, verjetno ... Ne vem, od koga bi hoteli informacije dobit?

T: To je recimo čist enostavno al zaupaš al ne Wikipedii ne. Zakaj ji zaupaš? Zato, ker je en kup virov, ko se clashnejo med sabo in sestavjo neko svojo stvar notri in jo postavijo v nek kontekst, dovolj kratek, da se ti da brat. In dajo ful linkov odspodi. In če bi neki takšnega obstajalo, plus kokr je rekla ona, da bi pač mel nek proces, nek način, ko lahko veš, kje se te tiče. Na primer čist enostavno, mene, če me zanimajo neke zadeve, neka stran mi neki ponuja in rečem od teh 30 novic me zanimajo recimo avti in počitnice, kaj ti jz vem, drugo mi niti ne pošilji. Razen če pride čez nek trashold, da se vsi ukvarjamo s tem, pol me bo začelo zanimat, če ne, pač lej, naj zrihtajo. In če bi blo neki takšnega dejansko, en tak medij, ki bi ga podprla država, da bi bil dovolj nevtralen, pač meni bi bil osebno dober vir. Mogu bi bit sam strukturiran, ker zdej je al maš vse informacije na voljo, ko jih pač ne boš bral, ker nimaš časa, al pa kadar že pride v nek medij, ko je že interpretacija totalna. Tle vmes se mi zdi, da manjka par korakov. Ko Wikipedia al pa en člank, ko bereš, prvo maš abstract, pol maš glavne besede, maš tage, pol maš celoto in pol maš še linke na še večje celote. En par korakov manjka vmes.

Moderator: To se pravi pogrēšate recimo nek tak medij oz. vir informacij, ki bi to naredil?

E: Jz pa mislm, da nek del, sej ne vse, ampak nek del tega, lahko že vidmo, če gledaš soočenja, ker nimaš samo enga vidika. Tm maš clash, maš več različnih strank, k vsaka pove svoje mnenje. Sej je res, da dostkrat to pride v neka banalna kreganja in je tud res, da si morš vzet čs ob točno tej pa tej uri, sicer ne več, odkar maš take televizije, da lahko vse prevrtiš nazaj in odkar se lahko vid vse na internetu, ampak mislm, da je to še vseen neki kar, če bi si mi vzel čs za to, bi lahko mel neki tazga, kar bi nam lahko pomagal izoblikvt mnenje.

Š: No sam, sej lih to, recimo men se ta soočenja zdijo tko dost lahek način, da pridobiš dost informacij, ampak recimo, če ne bi imela časa takrt in bi zamudila, ne vem, če bi si nazaj prevrtela in gledala, skor zihr ne.

M: Jz pa mislm, da je teh informacij zelo preveč in zato ta soočenja lih to nardijo, da povejo bistvo, in če te zanima, greš brat, kaj recimo ena stranka nudi, kaj kandidat za predsednika nudi in tko.

A: Dejstvo pa je, da pač o vseh stvareh, v katerih bi blo najbrž treba participirat, ne morš nardit soočenja. Zato po mojem ta Wikipedia, to se men zdi ful dobra ideja.

V: Samo če bi dejansko realno lahk obstajal tak nek nevtralen vir. Mislm, če že pogledaš, kdo bi to mogu naredit, da bi ostalo nevtralnno. Recimo če gledaš vsak medij posebej, če bi htel vse novice recimo iz različnih vidikov pregledat in če bi šou brat Delo, Dnevnik al pa Mladino al pa vse te časopise, noben ni nevtralen. Kdo bi mel to čez?

E: Sej mogoče pa ni treba, da je stvar napisana čist nevtralnno, sej nihče ti ne bo znou podat čist nevtralnno. Zame je lahko nekej prov alpa nevtralnno čist druga stvar kokr je zate. Jz mislm, da bi tud na princip soočenja lahko kkšn tak člank obstaju. Da se vidi, pros and cons s te strani in pros and cons z druge strani.

A: On je napisu to, on je napisu to o tem ...

E: Ja!

Moderator: Prej, ko ste omenjal količino referendumov, a jih je preveč al premal. Se vam zdi, da obstajajo določena področja, za katera morajo bit referendumi, al je v bistvu ta predstavniška demokracija čist okej, raje izvolte nekoga, ki mu zaupate, in pol naj on ureja naprej, ker se spozna na to. Kje je to ravnotežje?

M: Jz sm enkrat gledala, se mi zdi na Wikipedii, kdaj smo v Sloveniji, v zgodovini Slovenije, mel te volitve in referendume. In prvih 10 let so ble res samo tiste osnovne volitve, se pravi al gremo v samostojno državo al ne, kdo bo predsednik, kdo bo župan, al gremo v EU al ne, gremo v NATO al ne in to je blo to. In zdej so se začeli ti referendumi. In se mi zdi, da z vsakim takim nepomembnim referendumom, kot so bli arhivi, ljudje izgubijo neko zaupanje v tiste ljudi.

Š: Pač zdijo se ti že uni nesposobni.

M: Ker kaj pa je zbrat tistih 50.000 podpisov al kolk jih rabš, da majo referendum. In se mi zdi, da se preveč zaradi tega tud denarja porabi, tud časa in ljudje izgubijo zaupanje v tiste na vrhu.

Moderator: Potem se ti v bistvu zdi, da več kot je tega, to v bistvu negativno vpliva na udeležbo? Da ljudi bolj odbija kot privlači, da dejansko lahko vplivaš na neki?

M: Sej tud če greš, na koncu koncev nardijo pol po svoje. Smo mel referendum, a bodo trgovine odprte ob nedeljah, smo glasoval ne in potem so jih oni pustil odprte. Mislm, zakaj smo potem mel refrendum?

A: Mene je ful presenetl tud, da v bo v VB to zdej, al bodo ostal v EU al ne, prvi referendum po 70 letih. In pol sej men tk zdel, kva mi delamo? Men osebno se tud zdi preveč, vem pa, da najbrž tud ni tak preprosto zdej kr spremenit teh kriterijev, ker v vsakem primeru nardiš pol nekomu krivico al neki. Sam pač ja, men se definitivno zdi preveč.

E: Po drugi strani smo pa tud drugačen narod, z drugačnim načinom obnašanja. Sej se tud ne mormo primerjat z nekimi ne vem, Španci recimo.

A: Se strinjam ja.

E: Tud mi, recmo če bi vlada sprejela ne vem družinski zakonik, brez da bi kej vprašala, ja a gremo stavt, da bi šlo ma tri četrt kšnih hudih kristjanov na ceste. Pač vsi bi demonstriral za vsak drek in vsi bi stavkal skoz. Ker smo neka ne vem, zburjena generacija al neki.

A: No sam to recimo, ko si rekla, da je blo na začetku ful manj referendumov, stavk je blo pa več včasih. Sploh teh delavskih na začetku, ko je bil pač še vpliv tega ne. Tko da, ne vem, mogoč smo pa zdej zamenjal mal stavke za referendume.

V: Sam v VB je tud sistem nek drugačen. Če 70 let niso meli referendumu, mislm oni so tm navajeni in ljudi ne zahtevajo referendumu zarad te njihove ureditve, mi bi ga pa hotli met. Pač drugač je no.

Moderator: A potem ko nekoga izvolite, mu zaupate, da bo naredil to, kar vi želite?

Š: Ne. Ish. Mislm itak, da vsega ne, ampak pričakujem, da se pač vsaj do določene mere drži tega. Ampak že v prvotni fazi ne verjamem vanga 100 %.

Moderator: Če se potem preselimo mal v evropski kontekst. Mi lahko poveste asociacijo na pojem Evropska unija?

Š: Evro.

A: Jz mam še kr Angelo Merkel.

V: Begunci. Begunska kriza.

E: Kvazi trdnost. Pač, narejena trdnost, čeprov v resnici ni. Ker nas je za moje pojme preveč, da bi lahko govoril o neki enotnosti.

T: Pretok.

M: Odprte meje.

Moderator: Okej, zdej ste omenjal dost različne zadeve, ene pozitivne, ene negativne. Kaj na splošno mislite o EU? Je dobra, slaba?

Š: To je zdej ful težko vprašanje.

T: Jz dobra.

A: Jz tud ja.

Moderator: Zakaj?

T: Pretok blaga, storitev, ljudi, odprte meje, to se mi zdi, da ma en velik plus, tud za kulturo, da se meša, da se ustvarja nek, morda čez stoletja, zdej mi pač ne bomo vidli, ampak recimo čez par sto let se bo to poznalo. Tko kot se je v Ameriki poznalo.

E: Ja jz se čist strinjam s tem.

Š: Ja, men se tud zdi.

T: Ma slabe lastnosti, ampak se mi zdi, da na dolgi rok so tiste, ko so trenutno dobre in ko delajo na njih, so boljše.

M: Jz pa mislm, da je bla dobra osnova al pa zasnova, ko smo šli v EU, zamisel je bla dobra, čedalje bolj pa se mi zdi, da to, ne da propada, ampak da ma čedalje več teh negativnih stvari in tud ljudje sami po sebi ne verjamejo več tolik v EU. Ne vem, že sam evro, kolk se je vse skupi podražilo, pa begunska kriza in vse skupi. Ne vem mene ravno te odprte meje, ne vem, jz bi še vedno raje vidla, da ko greš vn iz države pokažeš potni list,

jz sm ta pa ta in grem tja pa tja. Da veš, da si ti v neki drugi državi, da ni to zdej pretok, kjer noben nima nobene kontrole nad tem, kdo gre v državo. Se mi zdi mal bolj varno, če bi nekdo bil na meji.

A: Men recimo je ta odprtost in vse to v povezavi z odprtostjo, kar se tiče EU, mi je to v vseh pogledih pozitivna stvar, edino to, kar mogoče mal dvomim, je, da se mi zdi precej ta sistem odločanja neuravnotežen. Čeprav vem, da teoretično, ko gledaš, bi mogu bit uravnotežen in z velikostjo in s procentom prebivalstva in to, ampak vsen, na konc slišiš pač o treh ljudeh. Sej jz vem, da niso sam Angela Merkel, ampak ona je bl kt šefica, sm nardila seminarso in ona je velka šefica. Edino to me mal no, kljub temu da se hoče nardit ena velka srečna družina, mam vsen nek tak patriarhat oz. matriarhat in to je prvo, kar mi pride na misu kot negativna stvar EU.

Š: Men je načeloma EU ful dobra ideja, lih zarad tega, kar ste že povedal. Evro mi je tko tko no, ne lih idealno, se mi pa zdi, da lih to, kokr naj bi bla neka skupnost, da še vsen so pa te večje države, k dostkrat grejo mal po svoje. Sej valda, sej so velke države, sej konc koncov držijo EU pokonc, ampak recimo zdej s to begunsko krizo, k jih je pač Merklova hotla met tm gor, ostali ne in zdej bomo vidl, kaj bo. Mislm lej, če so ostali tud v EU, tud ti morš kdaj popustit. Ona se mi pač ne zdi ženska, ki popušča.

A: Velka šefica.

E: Jz mislm v takem stilu, kt smo že omenl, na dolgi rok se mi pa zdi, da zna bit v redu. Tud tko, lej kok je laži s kkšnim Erasmusom pa temi stvarmi. To je sploh za bodoče generacije, za izobraževanje, za iskanje novih priložnosti, služb, vsega, se mi zdi v bistvu dobr ane.

V: V bistvu se strinjam z A, če gledaš že z gospodarskega vidika te odprte meje in pretok blaga, to je pač ful dobro, politično mam pa tud zelo ambivalentne občutke glede Evrope. Tak kot si ti rekla ne. Se spomnim, ko je enkrat Žižek reku, da je njegov ideal Združene države Evrope, na isti princip kot ZDA, da bi naj se s tem razbil ta matriarhat pač Merklove oz. Nemčije. Bi bla vsaka država avtonomna. Ta politična stran mi je tak malo no ...

Moderator: To se v bistvu povezuje z mojim naslednjim vprašanjem, kaj se vam zdi, da bolj vpliva na vaše vsakdanje življenje, nacionalna država ali EU?

Š: Jz osebno bi rekla, da kar se tiče vsakodnevnega življenja, bi mogoče še vedno rekla Slovenija, ampak če pogledam najpomembnejše dogodke mojega življenja, pač ne lih vsakdanje, se mi pa zdi EU še vseen. Predvsem šolski sistem, bolonje in izmenjave in iskanje službe.

A: Ja pa res. Sploh še nism poštudirala.

M: To je res.

A: Res je, sploh če vzamem najbrž, ko si mlajši, niti ne razmišljaš tolk takrat, niti takih pomembnih odločitev ne sprejemaš, ampak če zdej poštudiram zadnje štiri leta, pa glede na to da sem bla dost na izmenjavi, je pa v bistvu bolj mela vpliv na tapomembne odločitve. Pa ne tolk da jih je mela lih zdej EU, ampak definitivno so ble pa izven Slovenije.

M: Pač meni se zdi ideja EU, we are all big happy family, v redu, ampak vsaka država je še vedno za sebe, pač more spoštovat te razlike. Jz nism isto kot nek Španc, že po kulturi, po naravi ne. Tko da ja, v vsakodnevem življenju verjetno Slovenija in odločitve, ki so v parlamentu, še vedno se pa zavedaš, da je neki nad tem, se pravi EU, in tud take mal večje odločitve kot na primer šolstvo, tud recimo sama potovanja, k maš pač ta lažji pretok, seveda EU.

Moderator: Kaj pa mislte o Evropskem parlamentu znotraj sistema EU? Ga dojemate kot pomembno institucijo v primerjavi z recimo Komisijo, ECB?

A: Jz ko sm slišala, kak to deluje v EP, se je slika mal porušila, ker je to ful industrija. Oni majo, kokr jz vem, tak tajming sprejemanja teh zakonov, da je to res taka dirka. In jz mal dvomim v to, da je vsem poslancem v interesu se pripraviti dost vnaprej, da pol res lahko informirano glasujejo. In to mi ni nekak kul, drugač se mi pa zdi, da ma isti problem EP na evropskem nivoju, kot ga ma naš nacionalni na slovenskem. Pač nismo vsi sploh prepričani, da to nas predstavlja, kljub temu da smo jih izvoll.

E: Še vsen smo rekl, da na konc itak ma glavno besedo glavnih par akterjev, tko da mogoče bl neka reprezentativna vloga kot neko dejansko odločanje.

M: Jz pa mislm, da je isti problem, kt smo se prej pogovarjal o volitvah, da je premal informacij, hkrati preveč informacij, katerih noben ne bere, in jz dejansko jz ne vem, kaj se gor pogovarjajo, samo za te glavne stvari, k jih slišm v medijih. Jz bi rada mela tko vsak tedn en update, kaj so se odločil v slovenskem parlamentu, kaj so se odločil v Evropskem, pa če bi se to obnesl, bi mela neko izoblikovano mnenje.

A: No sam recimo v Sloveniji obstaja tud Pisarna EP, ne vem, če ste to vedli, ne vem sicer, kaj delajo, vem, da med drugim majo tud ful fajni newsletter z velik fajnih služb pa izmenjav. To je moj stik z EP, družga ne vem.

Š: Če recimo primerjam z ECB, to zarad svoje izobrazbe poznam ful bl kt Parlament, mi mamo evro in po en stran bi nas mogl zanimat, kaj se z evrom dogaja, medtem ko se mi pa zdi, da te odločitve, k pridejo iz Parlamenta, tko posredno na ns delujejo. Sej mi volmo folk, k gre gor, ampak te odločitve se ne bojo nikol nanašale zgolj in samo na ns. In mogoče tud zarad tega se men osebno zdi mn pomembn in se tud zarad tega vseeno mn poglablam v volitve za to kt pa za karkol družga.

Moderator: Kako misliš, posredno?

Š: Recimo zdej, ko smo mel ta referendum, se je točno samo na ns nanašal. Medtem ko pa mi gor pošljemo une poslance pa ne vem, kaj vse, mislm jz realno ne vem, kaj oni tm gor delajo in niti ne vem točn, do neke mere že, kako bo to na ns vplival. Pač nimaš tazga stika.

T: Prej je bla ena ideja, ko je bla una Wikipedia in mediji in vse te zadeve, in točno to, manjka nek stik, ki bi interpretiru zadeve. Ki ga mamu ta stik in to so mediji, ki interpretirajo za ns praktično, ampak da bi blo še povratno, da bi blo interpretirano in preverjeno, če je dejansko tisto, kar piše tm notri, dejanska interpretacija, ki se jo da izpeljat. Tud če je ena izmed stotih, ampak če je dejansko dobra, da ji lahko vjamem. Če bi jz mel te interpretacije, ko bi se navezovala, pa če bi jih blo tisoč, ampak 50 bi se jih navezovalo name, 50 na M, jz bi jih prebral 50, ona 50, 10 bi blo istih, sam ne bi vsi vsega brali, pol bi pa morda vedli, kdaj se vključ v kkšno zadevo. Ker itak se ne mormo vključ v vse, to ni pogoj. Ampak da bi vsaj vedli, kdaj se lhka vključimo, ne da pride že skoz neko sito, ki ni preverjeno ne, mislm mediji kot taki, jz medije zadnje čase berem kokr internet, pač skeniram in predpostavljam, da ni res. Nisem še dobu medija, ko bi reku, aha, ta pa res še niti enkrat ni faliu. Ne da se mi laže, sam se niti ne potruđi tolko, da bi reku, rajši reče: se opravičujem, smo zamešali informacijo. Dobro lej, enkrat si zamešu, ti ne verjamem več, tvoja krivda. Ni varovalke, manjka varovalka.

Moderator: Sam kdo bi pa predstavljal to varovalko?

T: Ne kaj gre vn, ampak sam overjanje informacij. Ker tuki maš kaj in zakaj. Kaj ljudi ne briga, gola informacija, če je ne znaš interpretirat, nimaš kej delat z njo. Če maš pa zakaj, s tem se pa ukvarjajo mediji, pač ti interpretirajo in rečejo: ker se bo to in to zgodilo, bo to vplivalo tko nate. In zdej če bi nekdo, ki obvlada kaj, ki ve, kaj kaj je, sam prebral mnogo tistih zakajev in bi reku ta je bullshit, tega skensli, te grejo lahko naprej. In lahko so od medijev zakaji, ki jih sam nekje drugje še zbereš praktično, pol veš, kje nadaljevat in kje se te tiče. Ker lahko maš arhive, ki se slučajno vežejo na šolski sistem, ma se vežejo tud na cerku, na kmetijstvo, na radio.

Sam če mi en interpretira na šolski sitem, k ga mam jz tm obklukanga in me zanima, bom reku okej, super, to grem zdej pogledat. Če pa slučajno zanima enga kmetijstvo in radio, do mene ta informacija nikol ne bo pršla, predelana v zakaj.

E: Jz mislm, da bi se tako službo dal zrihtat, sploh v času, ko se vsi lih da ne tepemo za službe, sploh v družboslovnih vedah. Jz mislm, da bi marsikšnu novinarju prov pršlo. Itak se mi zdi, da novinarje mora zanimat, kaj se dogaja, in pač se osredotočjo na neko področje, ki jih zanima, in pač probajo podat še neko pros and cons mnenje oz. poročilo. Sej mamo tud ljudi, ki preverjajo diplome, bodo pa oni preverjal, kaj so drugi mediji dal vn.

A: Ja sam to je po mojem spet problem nardit tako službo nepristransko. To bi mogu bit nek community vpliv. Ful fajn bi blo, če bi to deloval tak, kot je princip branosti. Če bi lah blo to, da bolj kot je brano, bolj je relevantno, bi mel problem rešen, sam ni ne. Bolj je brano, bolj je škandalozno. Pač mogu bi bit nek sistem, ki bi pršu od spodi gor. Jz v to, da bi bla ena posebna institucija, ki bi to nardila, dvomim, da bi dolg ostal nepristransko.

T: Ne sej ne rabš čist nepristranske zadeve, rabš sam par korakov nardit. Tko k kkšne novinarske hiše majo dobi dva tri vire in pol lohka damo novico vn. Če maš neki takšnega, sam še malenkost več, če en reče, to bo vplivalo na to in to, in sam nekoga, ki pregleda in reče, glej lahko bi. Ker prebereš tiste zadeve, ker tolko bullshita kot je napisanga ... Ne rabi bit perfektno, sam dovolj dobro.

E: Sej smo že prej rekl, da nikol ni za vsako osebo enaka stvar enako nevtralna. Ne bo, sej ne rabš, da je. Sej tud ko gledaš soočenja, niso nikol nevtralna. Ampak un novinar se pa potrud in ma kokr tolk nevtralna vprašanja. Sej se gre sam za postavljena vprašanja in kakšne odgovore pol dobijo nanje.

A: Maš prov ja.

Moderator: Kolk pa do vas pridejo informacije iz medijev o evropskih zadevah? Se vam zdi, da je tega dovolj, premal, da obstaja, ampak ne berete, da bi želel več?

Š: Neki zih obstaja pa ne berem.

T: Jz sm mel polajkanih par institucij na Facebooku in je to ful dobro prihajalo do mene še pol leta nazaj, zdej ne več, nimam pojma, al je to Facebook filtriru al se oni s tem ne ukvarjajo več tolko.

A: Do mene pride, če je na MMC-ju med unimi top al pa radio poslušam, če po radiu povejo. Vedno je kej, ampak zato ker nimam neke širše slike, ne vem, iz kakšnega bazena črpajo, zato ne morm niti rečt, al je dost al ne. Vedno je pa kej. Najbrž ni dost no. Ampak okej, se mi zdi, da za ta naslednji korak bi se mogla že jz sama mal potrudit, najbrž, če bi hotla več.

V: Pr men je skor isto, če je na spletnem časopisu med unimi na vrhu novicami, pol kliknem na to, če ni, pač ni, ne pride do mene.

M: Zato, ker je preveč informacij ne. In če ti ena pade v oči, potem boš prebral, če pa ne boš dobil tistga faktorja, da te zanima, pač ne boš. Se mi pa zdi, da bi velik več lahko nardil mi sami za to, da se informiramo.

Moderator: Kaj pa kkšni drugi kanali, recimo ti si prej omenil Facebook, če ga vzamemo kot direktno komunikacijo evropskih institucij, ali pa recimo šolski sistem? Ste kej slišal o tej temi skoz te kanale?

A: Čez šolski sistem bolj mal, žou. Na Facebooku pa nimam polajkanih, tko da ne vem. Vem, da na Twitterju so kr glasni.

Moderator: Kolk se pa pogovarjate o Evropi z vašimi prijatelji, družinami?

A: Ful malo. Z družino praktično nč. S kolegi včasih.

E: Tle ma država se mi zdi večji vpliv kot Evropa.

M: Če je kakšen večji dogodek, na splošno pa ne prov velik.

V: Enako ja, ko so izpostavljeni ti velki dogodki, sicer pa ne.

Moderator: Zdej vam bom pa razdelila vprašalnike. // Kako se vam je zdelo, veste veliko, malo?

A: Mal.

(splošno strinjanje)

A: Jz sm že tolik nekih stvari prebrala o tem EU-ju pa še zdej ne vem nič. Sm mela cele predmete tega.

E: Če bi se oni tolik potrudili pa mal drugačna imena dal, pol bi si že lažje zapomnu, kaj kdo dela.

T: Svet Evrope, Evropski svet ...

E: Ful so se potrudili, da te zmedejo.

M: A kdo zna naštet vse naše evropske poslance?

A: Jz vem za Lojzeta Petrleta in Tanjo Fajon, pa še to zato ker sta že ful dolg.

T: Te tud jz vem.

Moderator: Pa si želite več znanja?

A: Jz si želim, da tisto, kar sem že enkrat vedla, da bi ostal. Se mi zdi, da informacij je dost na voljo, čisto iskreno rečeno.

Š: Preveč jih je na voljo.

M: Preveč jih je in potem se izgubi v tem. Jz mislim, da bi bilo fino, da bi vsi neke osnovne informacije vedli o tem EP, kaj so njihove dolžnosti, kaj sploh delajo, s čim se ukvarjajo, in da bi potem tud mi med seboj lahko o tem debatirali. Zdej jz osebno ne vem prov veliko pa pol tud ne vem, kako mnenje naj si izoblikujem.

A: Jz osebno vidim, da si ful previsoke cilje glede tega znanja zastavim, jz bi pol kr vse vedla. Zdej sm vidla, da majo ta otroška poročila, in jz se recimo velik bolj najdem v tistem. Res, ker mi povejo od začetka, kot pa da grem gledat neka poročila, kjer se mi zdi, da se predpostavlja, da že maš neko osnovo, ki je pač jz nimam, in ko dobivam dodatne informacije, te kr zasipa. Pol pa dejmo gledat otroška poročila in oddaje na tistem, Da Vinci Learning. Ki so pač ful simpl in jz se več od tam naučim, kljub temu da je bolj laično, ampak sej sm laik. Se mi zdi, da se mi ful hočmo met za neke eksperte pa pač ne morš ne.

E: Jz v bistvu nočem znat več o tem. Pač kar smo se napiflali pr uni etiki ali sociologiji o tem, pač men v bistvu dol visi za funkcije Sveta Evrope pa Evropskega sveta pa tega. Pač zanimajo me stvari, ki bi jih, tko kt smo prej rekli, prefiltrirali. Zdej k ste vsi ful rekli: ja, ful smo željni znanja, jz pa mislim, da nekdo, ki prodaja v Mercatorju, sej ne pravim, da zdej morš bit pa naravoslovc, da te to ne zanima, jz mislim, da nekdo drug niti noče tega znanja, ker se mu ne da s tem ukvarjat. Ampak bi pa vsen rad vedu, kako bi se dal en zakon bl na enostavno povedat, da bi vedu, kako volt približno. Ne pa da mora brat zakomplicirane zakone.

M: Jz nism rekla, da hočem met veliko znanja, jz hočem met neko osnovno znanje, neke glavne točke, kaj gor delajo, kaj v našem parlamentu delajo in če se meni zgodi neka krivica ali pa če jz rabim nekoga neki, da vem, na koga se obrnt. Tko k je bilo uno vprašanje, a se posameznik lahko pritoži na EP, ja jz se neb spomnila, da bi se lih na EP pritožila. Bi pa hotla met nek update kokr sm prej rekla, neko vizijo, videnje, kaj oni sploh gor delajo, mene ne zanima, kake so njihove funkcije. Sam pač da vidim, kaj delajo in kaj na koncu pride iz tega.

E: Ja pač kaj maš tud ti lahko od tega ja.

M: Tako. Ker smo v EU in se mi zdi, da je tud dolžnost in pravica vseh, da vemo, kaj se gor dogaja. Na nek laičen, enostaven način.

Moderator: Pa se vam zdi, da konkretno EP vpliva na vaša življenja?

(vsi): ne

Š: Posredno, ampak ne konkretno.

E: Se mi zdi, da v osnovi še vseen država, koker smo prej rekl, sicer izgubi neko avtonomijo, ampak v osnovi vseen bl vpliva. Marsikšna druga evropska država je sprejela to, da se lahko istospolno usmerjeni poročajo med sabo, a je to vplival na ns? Ne ni.

Moderator: Zdej nihče tu ni bil na evropskih volitvah. Obstaja kkšn posebn razlog za to?

V: Jz sm bil v tujini. Sej bi se dalo to uredit, sam pač se ti ne da. Se je treba prijavit in vse ...

Š: Men se tud ni dal. Recimo, če bi se šlo za ta referendum decembra, bi. Evropske volitve so mi kr neki.

Moderator: Se ti ni zdelo tolk v tvojem interesu?

Š: Mislm v interesu so mi teoretično gledano Evropske volitve bl, ker pač men je vseen, al majo istospolno usmerjeni otroke al ne, al se poročajo al ne, name to ne vpliva. Ampak mogoče zarad tega, ker se mi zdi, da bi ta referendum kljub temu dal večjo težo Sloveniji, ker je verjetno enkratn dogodek, pač un folk gor v EU se pa menja vsakih par let in mi je dost vseen. Mogoče zarad mojih vrednot. Al pa ker se mi zdi, da če bi recimo decembra obkročila za, bi nekomu polepšala živlene, če bom pa tm enga osebka obkročila, da bo šu gor v parlament, bom pa mogoče samo njemu polepšala življenje.

Moderator: Potem se ti ne zdi, da je rezultat tako odločilen?

Š: Po mojem je težava neotipljivost tega rezultata. Mogoče ker je tak širša pa tm nek zgori EU in nimaš tolk filinga, kk so tvoje odločitve vplivale na to, kaj se zdej dogaja. Po mojem zarad tega.

T: Meni je tko še ena stvar. Ker jz mam neki znanja o tem, kako deluje občina, kako deluje država, kako deluje EU. In ta znanja grejo tko prbližno, največ vem o občini, pol neki malga o državi, pol skorej nič o EU. In zdej če grem volt župana, vem prbližno, kaj bo delu, kakšne so njegove funkcije, pristojnosti, rabm pet minut mal premislit in volm. Za državo se morm pol urce poment še s prjatli, za EU bi si mogu nek research nardit. Tko dve, tri ure dejansko gledat, kaj se dogaja, ker mam tolk malo znanja in si rečem: tolk časa pa ne bom. Pa nej bo tist, ko če.

M: Pa tud se mi zdi, da te volitve za župana velik bolj vplivajo na tvoj vsakdan kot pa nekdo tm gor.

T: Ja ja, to itak. Pa vidm direkt, kaj se dogaja.

V: Sej, ker je blizu. Občina je bližje ko pa parlament tam nekje zgoraj, maš večji stik.

M: In prov zarad tega, če bi dobil vsak teden en update, kaj gor delajo, če bi vsak mel neko osnovno znanje, kaj sploh gor se dogaja in kaj so njihove odločitve tud na konc in tud dolžnosti do ns, se mi zdi, da bi potem ljudje bolj mel to oblikovano in tud ne potem rabil dve ure met researcha oz. par dni raziskovanja, kaj bi se potem odloču.

E: Ja pa še osmisleno maš svojo udeležbo na referendumu s tem.

M: Ja.

Š: Ampak jz osebno vsak tedn, vsak mesc, če bi dobil novice, jz osebno lohka rečem, da se jih ne bi lotila brt.

E: Ja jz tud ne drugač.

Š: Zame osebno bi blo najbolj: okej, za to pa to ste volil leta 2014 in zdej so spet volitve, pa poglejmo, kaj smo mi in do kakšne mere smo to uresničil, kar smo mi takrt obljubl. Takrt bi jz bla tko, okej da vidmo, kaj se je zdej res zgodil.

E: Ja.

V: Ja.

T: Meni edina relevantna informacija, ki sem jo dobu za prejšnje volitve sicer v državi, za parlament, je bla taka mreža: imena ljudi in zakoni in kdo je za kaj glasoval. In jz sm odkliku ti trije zakoni so mi pomembni, pokaži mi, katere stranke in kateri ljudje so za njih glasovali, v redi, za njih glasujem.

Š: Hudo, to je kul ja.

(vsesplošno strinjanje)

T: In je blo interaktivno. Ampak je blo spet tisto, če bi dobu update novic, ko jih je od stotih dve relevantni zame, me ne briga. Če lahko jz dobim relevantno informacijo, z veseljem bom aktiven. Sej sem, takoj ko vem, da je relevantno, sem takoj na nogah ne. Ampak če je tle en kup stvari, ko jih pač morš prefiltrirat in jih enostavno ne morš, kaj češ nardt. Tekst se mi zdi, da ni prilagojen tehnologiji in ljudem in trenutnemu stanju. Ker tisto je blo prilagojeno, tisto je blo fenomenalno.

V: Po mojem v bistvu bolj ja, pogrešamo dejansko obliko novic, ne mogoče tok vsebino.

T: Tko, obliko podajanja informacij.

(vsesplošno strinjanje)

Priloga B: Transkript druge fokusne skupine

Moderatorka: No, da se ogrejemo, mi lahko poveste vsak eno asociacijo na besedo politika?

J: Politiki.

C: Korupcija.

S: Svinjarija.

A: Barabija.

Moderatorka: Kako pomembno se vam zdi udeleževati v politiki?

A: Zelo. Zato da prispevaš k temu, da so ustvarjaš v državi situacijo.

C: Ja seveda, sej je naša pravica! Morš it na volitve. Edin tko loh kej vplivaš na politko.

S: Ja. Čeprov so vsi pokvarjeni. Ampak je vsen bolj it, pa volš za tistga, k je najmn pokvarjen.

Moderatorka: Kako pa sicer participirate v politiki? Samo z udeležbo na volitvah al tud na kakšen drug način, recimo s podpisovanjem peticij, udeleževanjem demonstracij ipd.?

S: Jz sm že kdaj podpisu kššo peticijo. Na demonstracijah nism nikol bil.

A: Ja, tud jest.

C: Jest sm pa šou že kdaj na kšn protest no, sam to že dolg cajta nazaj, k smo bli še mladi pa neumni.

Moderatorka: Kaj pa vam pride na misel, ko rečem Evropska unija?

C: Skupina držav.

J: Bruselj.

S: Skupna politika.

A: Da je EU potrebna Sloveniji.

Moderatorka: Kakšno mnenje imate na splošno do EU?

A: Jst precej pozitivno. Zadnje čase me je mal minil, ker so preveč odprti do beguncev. Drugač pa dobro mnenje.

Moderatorka: Kaj se ti zdi recimo dobro?

A: Zahod je bil zmerej dober, sam več bi ga mogl upoštevati.

S: Men se zdi slaba in dobra. Slabo je to, da se vsiljuje politika velikih na manjše in tud, kako bi reku, večja podjetja še laži prevzemajo manjša tud v drugih državah. Dobro se mi pa zdi vnašanje evropskih norm skoz zakone in tko naprej v tako balkansko državo, k smo mi, ker je precej šlo na bolš no, velik stvari se je uredil, kar se tiče ne vem cestno-prometne varnosti in tko naprej in na sploh zakonov, ki so na velik višji ravni.

C: Ja sej v redu ane, pa da se povezujemo z Zahodom za gospodarstvo pa to, pa vrjetn je za mlade tud fajn, da loh grejo s trebuhom za kruhom km, kjer bojo laži službe najdl. Pa vrjetn nam je Slovincem tud marskej družga laži, če smo del Evrope. Ampak mal preveč nam diktirajo zadeve tm iz Bruslja no se men zdi, se mormo kr ornk po njih obračat.

J: Jz se tud ne morm odločt, a se mi zdi dobra al ne. Mam zelo mešane občutke. Itak pa premal vem o EU, da bi se vedla odločt no. Tud ne bi vedla povedat, kva je dobr pa kva ne.

Moderatorka: Kaj se vam zdi, da bolj vpliva na vaše vsakdanje življenje, EU ali Slovenija?

S: Slovenija.

J: Ja jest bi tud tko rekla.

A: Seveda Slovenija. Sej v Sloveniji živimo.

C: Ja normalno, da slovenska zakonodaja sama, sej oni vplivajo. Oni lahko sledijo samo evropskim smernicam in sprejmejo tak in tak zakon in je vse v redu. Dejansko smo evropski trg pa trg dela pa tko naprej pa davke plačuješ državi kot Sloveniji in potem oni naprej plačujejo EU, ne plačujemo pa mi direktno EU davkov.

Moderatorka: A kdaj razmišljate o Evropskem parlamentu znotraj sistema EU? A se vam zdi pomembna institucija v primerjavi z drugimi, recimo z Evropsko komisijo, Svetom EU ... ?

S: Men je to eno in isto, Evropski parlament in EU.

J: Men tud, če rečeš EU, jest kr vržem vse v isti koš. Ne razmišlam samo o Parlamentu.

C: Ampak ne, o Komisiji drugač še največ slišš se mi zdi. Tko o Parlamentu nč kej dost. Veš, da obstaja, ampak če gledaš po medijih, nč kej važnga ne nardijo. O komisarjih je pa dostkrat kej govora no, no ne o komisarjih, ampak o celi Komisiji.

A: Ja mogoče res.

Moderatorka: A pa zaupate Evropskemu parlamentu?

A: Naj bi.

Moderatorka: Mislite, da dela v skladu s pričakovanji volilcev?

C: Ja jest ne bi vedu.

S: Kkšno stvar sigurn pametno nardijo. Večina stvari je pa neproduktivnih in mešanje zraka po moje. Sigurn je kkšna stvar pametna. Kadar kkšna stvar potihne, pa vsaj skp stopjo pa neki vn pametnga dajo. Večinoma so pa budalaščine.

A: Se mi zdi, da se zelo mal slišani naši politiki v EU.

Moderatorka: Pa mislite, da ma Evropski parlament kej vpliva na vaše vsakdanje življenje?

A: Skoz zakone sigurno. Ker jih morjo tle spoštovat.

S: Posredno ja, sigurn.

J: Zdej velik ga ne spremeni na splošno, kej pa sigurn vpliva.

Moderatorka: Koliko zasledite zadeve v povezavi z EU v medijih?

C: Sej o Evropi je kr dost, o Merklovi pa tko. Pa zdej o beguncih pa kako se kregajo države med sabo, kera jih bo mela. Tko o Parlamentu pa, kokr sm prej reku, jz bl malkat slišm, pa gledam skoz Dnevnik ane.

S: Mal, je nekej. Precej je dost od strank, kako se opredelijo do kakšne stvari. Kako se stranke Evropskega parlamenta, v katerih so tudi naši poslanci, v različnih strankah, opredelijo do kakšne zadeve. Predvsem do takih večjih zadev, tist je slišat. Pa slišat je tudi, da majo kr velike plače. Pa kaj je še kej slišat, nič kej takga. Pa od komisarjev se dost sliš.

A: Se sliš, odvisno pa od medija. Na enih je bil podrobno.

J: Bil splošne stvari slišš ja. Več je o tem, kaj se v slovenski politiki dogaja. Bi se mogu sam mal bil potrudt, če bi hotu več vedt o EU.

Moderatorica: Se z družino, prijatelji, znanci pogovarjate o evropskih zadevah?

S: S prijatli rešujemo svet, kadar smo dost nažgani. Bil o domači politiki debatiramo sicer. Tudi kdaj o evropskih zadevah, ampak bil o gospodarstvu al pa kej v tem smislu. Tudi kdaj kakšne politične take, kako bi reku, recimo izstop Britanije iz EU in to.

A: To je zdej aktualno ja.

C: To je bilo že aktualno, zdej je pa še bil ratal. Ampak to bil slišš po televizij, malkrat pa govoriš o tem z drugimi. Ker nam ni tok važn ane.

J: Z družino pa zelo redko, skoraj nikoli. Če se, se o slovenski politiki.

Moderatorica: Zdej vam bom pa razdelila vprašalnike.

S: Ne vem, jz ne znam.

A: Ej to pa ne vem.

Moderatorica: Kako se vam je zdelo, da veste veliko, malo?

S: Sam tapruga sm zihr vedu. Aja pa čak še uno ... Dva, tri vem za zihr! Mislm tko, da jz mislm, da so za zihr. Dva pa pol ne vem.

A: Hja, tko nekje polovico.

J: Ja bil mal.

Moderatorica: Koliko se vam pa na splošno zdi, da veste o EU?

S: Neki. Jz poznam bil Evropsko komisijo. Ker sm vezan na uredbe, ki jih je izdala Evropska komisija. Potem tudi kohezijska sredstva s strani EU. Kaj še ... Parlament je pa že visoka politika.

J: Men se zdi, da bi mogl na splošno več znat. Ker konc koncov je vseen pomembn za ns. Tkole šele vidš, kolk mal dejansko veš ne.

Moderatorica: Koliko pa o samem Evropskem parlamentu veste?

J: Še mn.

S: Nč. Vem, da so stranke, čak, kaj so že: zeleni, potem sta še dve močni stranki.

A: Ljudska stranka.

S: Ljudska stranka ja pa še ena k je tudi zelo velika. Kva pa že so no. Socialni demokrati al neki takga.

J: Prbližn veš tudi, v kere stranke naši poslanci pašejo ane.

S: Ja, o tem, s čim se pa ukvarjajo, pa ne vem velik.

Moderatorica: Zakaj pa se niste udeležili zadnjih volitev v Evropski parlament maja 2014?

S: Ni me zanimal. Pa ni bilo kajta, pa vse skupi. Pa nisem se vrjetn dobr pozanimal, kaj bi volu. Ni mi sploh blo.

C: Ja jz se niti ne spomnm. Ni se mi zdel tolik važn zgleda. Itak ne veš, kaj pol gor delajo.

J: Mal grejo mim tebe te evropske volitve se mi zdi. Se ti zdijo mn pomembne, ne vem, zakaj.

Moderatorica: Se vam ne zdi, da to vpliva na vašo življenje?

S: Ma ne, sej kšne velke spremembe tko ne bi blo. Itak gre več folka pol v Bruselj, grejo taki in drugačni. Tud če zmaga un, k ga volš, grejo drugi tud gor.

Moderatorka: Kaj pa bi se moralo spremeniti, da bi šli? Kaj bi vas prepričalo?

S: Jz mislm, da ne bom šou na nasledne. Se mi vsen ne zdi tolk pomembn.

J: Mogoče se bomo zdej mal bl angažiral, k smo se o tem pogovarjal.

A: Men je mal škoda teh ljudi drugač. Gor so šli taki, k jih je škoda za gor. Doma bi loh več naredl. To so taki politiki gor, ki se jih tle manjka.

S: Mi sploh kadra nimamo za gor. Gor so vsi izkušeni politiki, mi mam pa kva, kerga pa že kej obrajtajo gor. Petrleta pa zdej tole evropsko komisarko k vsaj zna anglešk govort. Niso Slovenci za v Evropo.

Poslanci se v Evropskem parlamentu združujejo v politične skupine glede na nacionalnost.

	DRŽI	NE DRŽI
Evropski parlament nadzoruje proračun EU.	DRŽI	NE DRŽI
Evropski parlament izvoli predsednika Evropske komisije.	DRŽI	NE DRŽI
Posameznik, ki je državljan EU, lahko na Evropski parlament naslovi peticijo o zadevah v javnem ali zasebnem interesu.	DRŽI	NE DRŽI
Evropski parlament oblikuje davčno politiko.	DRŽI	NE DRŽI

Priloga C: Vprašalnik, uporabljen pri izvedbi fokusnih skupin

Priloga D: Kodirni seznam za prvo fokusno skupino

POLITIČNA PARTICIPACIJA

pomembnost politične participacije

oblike politične participacije

- udeležba volitev kot primarna oblika politične participacije
- udeležba volitev kot pravica/dolžnost
- reprezentativna demokracija vs. neposreden vpliv

INFORMIRANOST

preobilje informacij

- selekcioniranje informacij

problem pristranskosti informacij

- pomen pluralizma virov

problem kredibilnosti vira

motivacija za informiranje

- potreben čas
- potrebna energija
- relevantnost informacij za posameznika

odgovornost za informiranje

- osebna
- na strani oblasti
- na strani medijev

kanali informiranja

- mediji
- šolski sistem
- direktna komunikacija institucij EU
- neformalni pogovori

primernost informacij

- primerna količina informacij
- bistvene informacije
- informacije v primerni obliki

pomanjkanje informacij o delovanju EP

- pomanjkanje informacij vodi v pomanjkanje mnenja
- pomanjkanje informacij vodi v neparticipacijo

primat nacionalne politike

PERCEPCIJA

zaupanje

- zaupanje v politike
- zaupanje v EP

odnos do EU

- dobri vidiki EU
- slabi vidiki EU

vpliv institucij na vsakdanje življenje

- vpliv nacionalne države
- vpliv EU
- vpliv EP

vloga EP znotraj EU

- način delovanja EP

volitve v EP

- pomen volitev
- nezaznavanje vpliva svojega glasu
- zaznani stroški vs. zaznana vrednost

Priloga E: Kodirni seznam za drugo fokusno skupino

POLITIČNA PARTICIPACIJA

pomembnost politične participacije

oblike politične participacije

- udeležba volitev kot primarna oblika politične participacije
- udeležba volitev kot pravica/dolžnost

INFORMIRANOST

količina informacij o EU

- pomanjkanje informacij o delovanju EP
- pomanjkanje informacij vodi v pomanjkanje mnenja
- pomanjkanje informacij vodi v neparticipacijo

tip informacij o EU

razlike med mediji

odgovornost za informiranje

- osebna

kanali informiranja

- mediji
- neformalni pogovori

primat nacionalne politike

PERCEPCIJA

negativna percepcija politike nasploh kot motivacija za udeležbo volitev

odnos do EU

- dobri vidiki EU
- slabi vidiki EU

vpliv institucij na vsakdanje življenje

- vpliv nacionalne države
- vpliv EP

vloga EP znotraj EU

- EP = EU
- EP je manj pomembna institucija kot Evropska komisija

zaupanje EP

delovanje EP v skladu s pričakovanji volilcev

volitve v EP

- pomen volitev